

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

МАТЕРІАЛИ

**ІХ Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції молодих вчених і студентів**

***“ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ”***

29-30 квітня 2021 року

м. Дніпро - 2021

УДК 663/664(05)

ББК 36

Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств: Збірник тез всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і студентів (29-30 квітня 2021 р. м. Дніпро). – Дніпро, 2021. – 72 с.

У збірнику представлені матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і студентів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств», що охоплюють широке коло питань, присвячених теоретико-методологічним і практичним аспектам модернізаційних та інвестиційно-інноваційних трансформацій підприємств аграрної сфери економіки. – Дніпро: ДДАЕУ, 2021. – 72 с.

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова та співголова оргкомітету:

Вініченко І.І. – д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки

Гончаренко О.В. – д.е.н., професор кафедри економіки

Члени оргкомітету:

Павлова Г. Є. – директор Навчально-наукового інституту економіки,
д. е. н., професор;

Курбацька Л.М. – декан факультету менеджменту і маркетингу,
кандидат економічних наук, доцент;

Васильєва Н.К. – д.е.н., професор, завідувач кафедри інформаційних
систем і технологій;

Сітковська А.О. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Галаган Т.І. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Самілик Т.М. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Павленко О.С. - к.е.н., доцент кафедри економіки

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Верцева А.О. Теоретичні аспекти ролі інновацій в агропромисловому виробництві	6
Земляна А.В. Напрями підвищення конкурентного потенціалу підприємства	9
Ручанчина К. В. Формування витрат виробництва підприємств овочівництва	11
Чорнобай А.В. Деякі аспекти державної політики доходів	12

СЕКЦІЯ 2. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гнатів М.П. Інноваційні процеси в аграрній сфері	14
Каншин С.С. Роль НТП та інновацій у розвитку виробництва	17
Помазан Л.М. Інноваційний розвиток аграрних підприємств: проблеми та перспективи	21
Федорук У.В. Тенденції та пріоритети інноваційного розвитку	23
Чукіна К.Ю., Трусова Н.В. Чинники формування ефективної системи інвестиційного забезпечення аграрного сектора	26
Щудро В.В. Теоретичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства	29

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Васильєв С.В. Передумови виникнення криз у діяльності сільськогосподарських підприємств	33
Вініченко І.І. Ризики в логістичній системі молокопереробного підприємства	36
Комська М.М. Управління антикризовою стійкістю підприємств як економічний процес	39
Лисенко А.П. Проблеми та перспективи галузі бджільництва	42
Мазурова І.В., Трусова Н.В. Механізм управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств	44
Масляєва О. Організаційно-економічні методи управління конкурентоспроможністю	47
Пінчук З.В. Вплив форм організації виробництва на ефективність діяльності підприємств	49
Покотілов В.Д. Проблеми аналізу та управління розвитком підприємств аграрної сфери	51
Сітковська А.О. Вплив ризиків на діяльність аграрних підприємств	53

СЕКЦІЯ 4. МОДЕЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Абрамович І. А. Актуальність розробки рекламних стратегій в діяльності підприємств	54
Бержанір А. Л. Корпоративна соціальна відповідальність – складова стратегії розвитку аграрних підприємств	57
Клименко А.П. Формування інноваційної стратегії розвитку аграрних підприємств	60
Орлова С.К. Напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України	63
Павленко О.С. Вплив локдауну на продовольчу безпеку	65
Полегенька М.А. Стратегічне управління розвитком агропромислових підприємств	67
Середа О.О. Особливості відтворення земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств	70

СЕКЦІЯ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЛІ ІННОВАЦІЙ В
АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Верцева А.О., аспірантка кафедри економіки
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Конкурентоспроможний розвиток та забезпечення економічної безпеки країни обумовлюють потребу в активізації інноваційного процесу в агропромисловому виробництві. Досягнення зазначених складових пов'язане з їх інституціоналізацію, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Через відсутність системної основи розвитку агропромислового виробництва неузгодженими постають пріоритети розвитку галузі, відсутні результати інноваційних перетворень. Саме інституціоналізація інноваційних перетворень, забезпечення системної взаємодії інститутів може забезпечити досягнення стратегічних пріоритетів розвитку агропромислового виробництва. Цілеспрямованість інноваційного розвитку на основі реалізації інструментів інноваційної політики зумовлює запровадження регулюючих, сигнальних і стимулюючих інституції. Для забезпечення активізації інноваційного процесу необхідна розробка відповідного інституціонального механізму, який здатний реалізувати пріоритети інноваційного розвитку на рівні галузі і регіонів та зростання інноваційної активності виробників.

В інституціоналізації високотехнологічного розвитку економічних систем, зокрема агропромислового сектору, інновації є результатом накопичення знань про певні явища і процеси, які призводять до організаційно-економічних, технікотехнологічних, кількісних, якісних, інформаційних удосконалень способів та механізмів задоволення потреб

людства в системі створення благ і розподілу їх у суспільстві. Цей процес інституціоналізовано в практику через правила, норми, традиції поведінки економічних, суспільних та інших агентів, організації, які реалізують заходи досягнення науково-технічного прогресу. Відповідно, логічним стає висновок про те, що накопичені попередніми поколіннями знання про світ, поведінку людини, закономірності економічного і соціального життя, технологічні новації виступають інституційною, організаційною, соціально-економічною, а головне – техніко-технологічною базою для появи інновацій у майбутньому. Цей процес безупинно рухається, він є безперервним у часі і безмежним у просторі. Стрімко розвиваються процеси інноватизації у таких украї чутливих у забезпеченні життєдіяльності людини сферах, як забезпечення продовольством, зокрема сільськогосподарське виробництво, інформаційні технології тощо. У цілому ж зв'язок інноваційності економіки з конкурентоспроможністю є глобальним, адже новітні розробки, впроваджені у виробництво, спрямовані на поліпшення створюваного продукту. При цьому об'єктивно заявленим результатом реалізації процесів інноваційності потрібно вважати максимальне охоплення ринку й задоволення потреб споживача. В умовах глобальної відкритості економік, інформаційного суспільства проблема саме в такому контексті вирішується. Інновації забезпечують реалізацію конкурентоспроможності.

Історичний контекст генезису теорії інновацій пов'язуємо з прагненням людини до самовдосконалення, а також до вдосконалення економічних, соціальних та інших механізмів, технологій підвищення конкурентоспроможності. В інституціоналізації високотехнологічного розвитку виділяються дослідницькі напрацювання П. Саблука [1, с. 706], С. Володіна [3, с. 6–7], Ю. Лупенка [2, с. 516] та ін., проте вона все ще потребує вивчення, зокрема теоретичного поглиблення засад інституціоналізації взаємозв'язку високотехнологічного розвитку та інновацій.

Йдеться про інноваційні засади глобальної конкурентоспроможності, тобто про те, що інноваційний розвиток має підпорядковуватися не лише

локальним цілям, бажанням підприємців створювати нові продукти, а й здатностям забезпечити їх просування на міжнародні ринки. Відповідно, інновації інституціоналізовані в глобальну систему виробництва, обміну, споживання як чинник бажаної результативності господарювання, що поліпшує можливості задоволення потреб.

Таким чином, інновації дали змогу людству створити цілу низку предметів, речей, які змінили світ, надавши можливість виробництву стати більш продуктивним. Усе це за своєю результативністю підтверджує засади умов інституціоналізації високотехнологічного розвитку агропромислового сектору зокрема, адже він є обґрунтовано дотичним до всіх сфер життя людей – продукує найважливіший товар – продовольство. Проблеми інституціоналізації високотехнологічного розвитку є системними, постійні в актуальності і потребують системного вирішення, тому будь-яке дослідження із цього питання не може вважатися завершеним – лише постановочним на майбутнє. Предметна сфера у піднятому питанні відзначається як у край важлива для конструювання можливої інноваційної перспективи формування суспільної продовольчої й екологічної безпеки, що вважаємо одним з аспектів досліджень на перспективу.

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т., Шпикуляк О.Г., Курило Л.І. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2010. 706 с.
2. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Ю.О. Лупенко та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
3. Володін С.А. Модель інноваційного розвитку аграрної науки на прикладі системи НААН України. Інноваційна економіка. 2014. № 3(52). С. 6–7.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Земляна А.В., студентка гр. ЕК-1-17

Науковий керівник: доц. Сітковська А.О.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Формування та розвиток сучасної ринкової економіки відбувається одночасно із посиленням конкурентної боротьби між підприємствами, яка з кожним роком набуває більш глобальних масштабів. Враховуючи поточний розвиток ринкових відносин в країні, а саме недосконалість ринкової інфраструктури, значні коливання цін на продукцію та виробничі ресурси, жорстока конкурентна боротьба, найпріоритетнішим завданням управління підприємством має стати формування та ефективне використання конкурентного потенціалу, його поточних і перспективних можливостей [1].

Відповідно до цих умов, можливість стабільного економічного зростання як загалом економіки, так й окремого товаровиробника, багато в чому залежить від ефективного вирішення такого питання як підвищення рівня конкурентоспроможності кожного із суб'єктів господарювання. Успіх у досягненні високого рівня конкурентоспроможності реальний за умов ефективно побудованої системи управління підприємством, а саме управління його конкурентним потенціалом.

У ринкових умовах поняття «конкурентний потенціал» набуває великої актуальності, як одна з основоположних характеристик стійкості підприємства та його розвитку в перспективі.

Існування та діяльність підприємства в умовах конкурентного середовища потребує аналізу конкурентного потенціалу такого підприємства. Необхідно зазначити, що конкурентний потенціал є відносно новою і перспективною економічною категорією, та все ж єдиного тлумачення поняття в сучасній літературі немає, але теоретична основа для потенціалу щодо суміжних

понять («економічний потенціал», «ринковий потенціал», «виробничий потенціал», «маркетинговий потенціал», «стратегічний потенціал» та ін.) закладена давно й актуальність цього питання має тенденцію до зростання.

Конкурентний потенціал підприємства об'єднує одночасно три рівні зв'язків і відносин:

- конкурентний потенціал відображає минуле, тобто сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення таких, що зумовлюють можливість до її функціонування і розвитку. Можна відзначити, що він фактично набуває значення поняття «ресурс»;

- конкурентний потенціал характеризує рівень практичного виживання і використання наявних можливостей. Це забезпечує розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей, тобто частково співпадає з поняттям «резерв»;

- конкурентний потенціал орієнтується на розвиток (на майбутнє) [2].

Отже, на основі вище викладеного матеріалу розуміємо, будучи єдністю стійкого і змінного станів, конкурентний потенціал містить елементи майбутнього розвитку підприємства. Кожне підприємство володіє певним потенціалом і намагається як найефективніше його реалізувати. Враховуючи реалії сучасного ринку, зокрема жорстку конкуренцію, для досягнення поставлених цілей необхідна чітка стратегія управління конкурентоспроможністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Сітковська А. О., Земляна А. В. Формування конкурентного потенціалу підприємства: теоретичний аспект. Ефективна економіка. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8577> (дата звернення: 10.02.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.109
2. Лужецький А.І. Ідентифікація поняття «конкурентний потенціал підприємства» та підходи до його управління / А.І. Лужецький // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 125–128

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ОВОЧІВНИЦТВА

Ручанчина К. В., студентка гр. ЕК-1-17

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Витрати виникли одночасно з розвитком виробництва і становленням товарно-грошових відносин. Ще з давнини, а саме – V-IV ст. до н.е., з'являються перші згадки про витрати виробництва: їх пов'язують з іменами таких філософів, як Аристотель, Ксенофонт і Демосфен. У XIX ст. зароджувалися нові концепції витрат, що розглядають витрати як явище, що ґрунтується на граничній корисності. Відповідно до цієї теорії основою витрат є будь-яке рішення щодо виробництва товарів, яке супроводжується необхідністю відмови від застосування тих самих ресурсів іншими виробництвами. Отже, теорія граничної корисності ігнорує значення витрат виробництва і безпосередньо процес виробництва товарів. Її прихильники витратами називають корисність, а вартість витрат похідною від вартості продукту.

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” витратами вважають зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що зумовлюють зменшення власного капіталу (окрім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками). Практично тотожне визначення знаходимо у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, а саме: витратами звітного періоду визнаються зменшення активів або збільшення зобов'язань, що спричиняє зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. За останні роки овочівництво перетворилося на ефективний напрям діяльності сільськогосподарських підприємств, адже овочі стали незамінними продуктами харчування, що сприяють повноцінному обміну

речовин і забезпечують життєдіяльність організму [1]. У Дніпропетровській області 98 сільськогосподарських підприємств займаються вирощуванням овочів відкритого ґрунту, які виробляють 72 % овочевої продукції від загального її обсягу. Рівень використання землі, матеріальних і трудових ресурсів, стан організації, технології виробництва знаходять своє відображення у виробничих витратах продукції овочівництва. Вони характеризують економічну ефективність сільськогосподарського виробництва та є одними з узагальнюючих показником діяльності підприємства. На підприємствах овочівництва Дніпропетровської області не достатній обсяг коштів і засобів для процесу відтворення, що супроводжується використанням додаткових резервів зниження витрат на виробництво продукції, пошуком способів більш ефективного здійснення господарської діяльності в цілому. Раціональне використання ресурсів для досліджуваних підприємств полягає в мінімізації витрат під час вирощування овочів відкритого ґрунту, а проблема управління виробничими витратами полягає не скільки у їх розподілі та забезпечення мінімізації, стільки у встановленні їх доцільності й досягненні необхідної прибутковості в умовах конкуренції.

Список використаних джерел

1. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку <https://zakon.rada.gov.ua/>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ

Чорнобай А.В., аспірант кафедри економіки
Науковий керівник: Вінченко І.І., д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Важливим аспектом державної політики доходів виступає складова частина економіко-соціальної політики, котра спрямована на рішення двох

головних задач: надання прямої допомоги більш вразливим верствам населення через систему соціально-економічного забезпечення та нейтралізацію інфляційного знецінення доходів і заощаджень населення.

Головні аспекти державної політики доходів повинні полягати в перерозподілі їх через державний бюджет шляхом диференційованого оподаткування різних груп отримувачів доходу і соціальних виплат. При цьому велика частина національного доходу громадян переходить від шарів населення з високим рівнем доходів до шарів з низьким рівнем доходів. У даний час всі розвинені держави світу створили системи соціально-економічної підтримки малозабезпечених верств населення.

Держава, організовуючи через державний бюджет перерозподіл прибутків, вирішує проблему підвищення доходів малозабезпечених верств населення й створює умови для адекватного відтворення робочої сили, сприяє зменшенню рівня соціальної напруженості тощо.

Ступінь впливу держави на процес перерозподілу прибутків можна виміряти об'ємом і динамікою витрат на соціальні цілі за рахунок державного і місцевих бюджетів, а також розміром оподаткування доходів. Можливості держави в перерозподілі доходів багато у чому є обмежені бюджетними надходженнями. Зростання соціальних видатків понад податкових надходжень призводить до перетворення їх у потужний чинник збільшення бюджетного дефіциту та інфляції. Зростання соціальних видатків державного бюджету, навіть у межах одержаних доходів, призводить до великого зростання податків, котрі спроможні підірвати ринкові стимули. Механізм соціальних трансфертів уключає вилучення у формі податків частини доходів у середньо й високоприбуткових шарів населення і виплату допомоги найбільш потрібним та інвалідам, а також допомоги по безробіттю. Держава перерозподіляє доходи також шляхом зміни цін, котрі встановлюються ринком, наприклад, гарантуванням цін фермерам та уведенням мінімальних ставок оплати праці, котра виплачується громадянам держави.

Важливий аргумент на користь рівного розподілу доходів полягає у тому, що воно необхідне для максимізації задоволення потреб споживача, чи граничної корисності. Головне заперечення проти рівності доходів полягає в тому, що для досягнення цієї цілі держава має вилучити у вигляді податків частину прибутків високооплачуваних сімей та передати їх низькооплачуваним.

Тим самим зменшується прагнення й тих, й інших до максимального збільшення заробітку. У результаті підриваються стимули до продуктивної праці, а отже, зменшиться дієвість економіки і народне господарство (за інших рівних умов) ризикує увійти в смугу затяжної стагнації (що й відбулося в СРСР у 70-х роках та першій половині 80-х років.). Перерозподілення прибутків від заможних до бідних світовий економіст Оукен зрівняв з «дірявим відром», цебто цей процес призводить до зменшення економічної дієвості. Масштаби «витоку» визначаються підвищення податків і зростання соціальних трансфертів, знижують об'єми пропозиції праці. У випадку якщо еластичність пропозиції праці по оплаті праці висока, зростання податків із ціллю зростання соціальних трансфертів призводить до значного скорочення пропозиції праці в легальному секторі економіки та перетіканню його в тіньовий сектор (де оплата праці не обкладається державними податками).

СЕКЦІЯ 2. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Гнатів М.П., здобувач вищої освіти
ОР «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»
Львівський національний аграрний університет
(ekil968574@gmail.com)

Важливість організації, економічного врядування, відтворення та захисту, раціонального використання сільськогосподарських ресурсів зростає

на сучасному етапі розвитку аграрного виробництва. Основна мета господарської діяльності в сучасних умовах – задоволення матеріальних потреб населення. Однак її реалізацію ускладнюють серйозні зміни економічного управління під час переходу до ринкових відносин, нові координація виробництва, розподіл ресурсів між підприємствами.

Розвиток аграрної економіки на сьогодні характерний перебудовою, відбувається перехід від одних форм організації виробництва до інших форм, це стосується й управління економічними ресурсами. Відбувається перехід до форм, притаманних ринковій економіці. Тому необхідне обґрунтування напрямів інтеграції механізмів управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання в агробізнесі в системи їхнього менеджменту.

Інноваційний розвиток аграрного виробництва залежить від трьох взаємопов'язаних керівних принципів для інновацій, які пов'язані з біологічними, технологічними та людськими чинниками. Для процесу інновацій в сільськогосподарському виробництві особлива роль належить інноваціям, пов'язаним із біологічними чинниками.

В агропромисловому виробництві щодо інноваційних процесів існує власна специфіка. Їм притаманні територіальні, функціональні, технологічні, галузеві, організаційні відмінності й певне розмаїття. В інноваційному процесі беруть участь і живі організми, і промислові засоби. Для формування й розвитку в агропромисловому виробництві інноваційних процесів є такі основні особливості: розмаїття видів продукції, залежність технологій виробництва від погодних і природних факторів; відмінності в технологіях виробництва продукції; відокремленість виробників і розробників інновацій; відсутній ефективний організаційно-економічний механізм трансферу інновацій виробникам; розмаїття організаційних форм виробництва, які суттєво відмінні за характером фінансування і функціонування.

Важливим етапом інноваційного процесу є поширення інновацій. Для цього існують різні канали й напрями надходження їх до агропромислового виробництва. Велике значення в цьому процесі мають органи управління

аграрною сферою, підготовка й перепідготовка кадрів працівників, фахівців і керівників інформаційної діяльності. На сучасному етапі для цього процесу бракує належного інституціонального забезпечення. Коли вдасться вдосконалити інформаційну складову інноваційної інфраструктури, будуть сформовані умови для отримання сільськогосподарськими виробниками інформації про інновації не тільки завдяки виробничому досвіду передових підприємств, а й безпосередньо від науковців, тобто на етапі створення інновацій. Від інформаційного забезпечення цього етапу залежатиме результат поширення інновацій в агропромисловому виробництві. Відповідальними за це повинні бути органи управління й наукові установи, які є розробниками інновацій й безпосередньо зацікавлені в тому, щоб оперативно інформувати сільськогосподарських виробників про новостворені розробки.

Проблемою в аграрній сфері є відсутність механізмів трансферу у виробництво інноваційного продукту. Інноваційна інфраструктура в Україні все ще не розвинена і більшість її інститутів не має істотного впливу на розвиток інноваційних процесів. Зокрема, на послуги інноваційних центрів платоспроможний попит низький, більшість інноваційних центрів не мають коштів для того, щоб здійснювати фінансову підтримку компаній, які тільки-но розпочинають свою діяльність, тому допомагають їм лише навчально-консультаційними послугами, низьким є і внутрішній попит на технологічні інновації.

Зважаючи на викладене, а також відповідно до власних уявлень, вважаємо за необхідність створити інфраструктуру інноваційного кластера. Така інноваційна інфраструктура має передбачати формування організацій з просування науково-технічної продукції на ринок інновацій, експертизу проєктів, пропозицій і замовлень, інформаційно-консультативне обслуговування, розвиток дослідно-виробничої бази, формування фінансово-кредитних структур. Склад інноваційної інфраструктури являтиме собою

комплекс взаємопов'язаних систем: організаційної, наукової, правової, інформаційної, кадрової, фінансової та маркетингової.

Інноваційна та інвестиційна діяльність аграрного сектору мають бути спрямовані на підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції та запровадження ресурсоощадних технологій з метою збереження й відновлення природних ресурсів. Виконання стратегії інвестицій та інноваційного розвитку можливе за фінансової спроможності підприємств, що засновані на потенційному рівні інвестиційної привабливості.

Вивчення інноваційних та інвестиційних систем показує, що впровадження технологічних і технічних змін нині є необхідністю для збереження й відновлення природних ресурсів. Сфера інноваційного розвитку ґрунтується на систематичній інвестиційній політиці, причому не тільки в економічній, а й соціальній та екологічній сферах, а також розширенні виробництва сільськогосподарських продуктів.

РОЛЬ НТП ТА ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА

Каншин С.С., студент гр. МгЕК-13-20
Науковий керівник: проф. Вініченко І.І.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Протягом останнього десятиріччя науково-технічний прогрес в економічних дослідженнях все частіше пов'язується з поняттям інноваційного процесу. Вважаємо, що для визначення сутності науково-технічного прогресу необхідно застосувати наступні методичні підходи.

Результативний. Згідно даного підходу в основу сутності науково-технічного прогресу покладено результати оновлення технології виробництва: збільшення питомої ваги нових видів продукції, нових видів матеріалів, удосконалення форм організації виробництва тощо. Результатом технічного оновлення виробництва є підвищення його техніко-технологічного рівня, ріст продуктивності праці та збільшення обсягів

випуску продукції, підвищення її якості. НТП визначається як безперервний процес удосконалення засобів виробництва та виробничого процесу на основі досягнень сучасної науки.

Ресурсний. Згідно нього науково-технічний прогрес являє динамічний комплекс заходів щодо створення, впровадження і поширення нових знань, створення й використання більш досконалих технологічних процесів, форм організації виробництва на основі науки, техніки та передового досвіду. Ресурсний підхід до характеристики НТП базується на матеріально-технічних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсах щодо створення і застосування інновацій, які забезпечують підвищення ефективності виробництва.

Розвиток НТП може бути досягнутий з більшою або меншою величиною ресурсів, тобто якщо результативні темпи науково-технічного процесу вище ресурсних, то відбувається інтенсивний шлях розвитку, а якщо навпаки – інтенсивний. Вважаємо, що основним змістом науково-технічного прогресу є процес нагромадження і практичної реалізації нових наукових і технічних знань, цілісна система “наука-техніка-виробництво”, яка включає ряд наступних стадій: фундаментальні теоретичні дослідження; прикладні науково-дослідні роботи; дослідно-конструкторські розробки; освоєння технічних нововведень; виробництво нової техніки.

Об’єднуючим елементом у формуванні цілісної системи “наука-техніка-виробництво” є інноваційна діяльність. Інновації виступають важливою ланкою доведення отриманих наукових результатів до їх використання у виробництві з метою підвищення ефективності господарської діяльності [1, с.57-84]. Термін “інновація” нині активно використовується як самостійно, так і для позначення низки близьких понять: „інноваційна діяльність”, “інноваційний процес”, „інноваційний потенціал” тощо.

Вчені-економісти визначають інновацію в залежності від об’єкта і предмета дослідження. Можна привести цілий ряд варіантів визначення сутності інновацій. Базове визначення категорії «інновація» було дано Й.

Шумпетером, під якою він розумів іншу якість засобів виробництва, яка досягається внаслідок введення нових засобів виробництва або його організації. Він виділив п'ять типів інновацій: виробництво продукції з новими властивостями; впровадження нового методу виробництва; пошук та освоєння нового ринку збуту товарів; зміни організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; введення нових організаційних та інституційних форм [2, с.357-372]. Але ми вважаємо, що перераховані типи інновацій, більш характеризують типи інноваційного процесу.

Ряд західних економістів визначають інновацію в більш вузькому розумінні, як впровадження нових виробів, нових технологій [3;4;5]. Інновація ототожнюється з промисловим виробництвом, з його технологією, технікою і виробами. У словнику “Науково-технічний прогрес” інновація означає результат творчої діяльності, яка спрямована на розробку, створення і розповсюдження нових видів виробів, технологій, впровадження нових організаційних форм тощо. Як зазначається в економічній енциклопедії, “інновації” – це новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки якому інвестор та його компанія здобувають переваги над конкурентами. В іншому енциклопедичному словнику бізнесмена “інновація” визначається як процес, направлений на складання, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм.

Вважаємо, що при дослідженні сутності поняття “інновації” доцільно відокремити поняття “нововведення” і “інновація”. Нововведення являють собою оформлений результат фундаментальних, прикладних досліджень, розробок у тій чи іншій сфері діяльності щодо підвищення її ефективності. Вони можуть оформлятися у вигляді винаходів, патентів, товарних знаків, раціоналізаторських пропозицій щодо удосконалення продукту тощо. Для того, щоб впровадити нововведення, перетворити їх у форму інновацій та отримати позитивний результат, необхідно провести маркетингові дослідження, організаційно-технологічну підготовку виробництва, оформити

результати. Вкладення коштів в розробку нововведень – це тільки складова інноваційної діяльності, а головне – впровадження і отримання результату, який і характеризує інноваційну діяльність. Слід також зазначити, що в поняття “інновація”, з нашої точки зору, не слід включати розробку, впровадження нових виробів, нових технологій, а також дифузію інновації. Такий підхід ототожнює “інновації” з інноваційним процесом, інноваційною діяльністю.

Ми прихильники широкого розуміння поняття “інновація”, яка означає кінцевий результат впровадження нововведень у вигляді нових або удосконалених існуючих технологій, продукції послуг або інших організаційно-технічних рішень, які задовольняють суспільні потреби і дають економічний, науково-технічний, екологічний та інші ефекти. Діяльність, що спрямована на дослідження, розробку, підготовку виробництва, впровадження нововведень і їх розповсюдження в інші сфери називається інноваційною діяльністю. Аналіз літературних джерел з інновацій дозволив виявити найбільш важливі класифікаційні ознаки та запропонувати варіант, який базується на критеріях комплексності класифікаційних ознак.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія / І.І. Вініченко. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 444 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М.: “Прогрес”, 1982. – 754 с.
3. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования / Л. Дж. Гитман, М. Д. Джонк; пер. с англ. – М.: Дело, 1997. – 1008 с.
4. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи: пер. с англ. 2-го изд. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 864с.
5. Ball D. The future of Investing in Europe’s Markets after MiFID / D. Ball. – John Wiles & Sons, Ltd, 2007.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Помазан Л.М., аспірантка кафедри економіки
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
pomazanlm@gmail.com

В даний час формується нова парадигма розвитку світового господарства на базі використання інновацій. Україна, в умовах інтеграції в світове господарство, не може ігнорувати ці процеси і повинна забезпечити активізацію інноваційних процесів у всіх сферах народного господарства, в тому числі і в сільському господарстві. Сьогодні необхідно відновити цю стратегічно важливу галузь економіки на якісно новій техніко-технологічній основі, що відповідає сучасним тенденціям. Інноваційна діяльність в сучасних умовах є основним фактором розвитку сільського господарства, максимальне використання якого в нашій країні є єдиним шляхом забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу.

В сучасних умовах інноваційний шлях розвитку сільськогосподарських підприємств має три пов'язані між собою та взаємообумовлені напрямки:

1. Інвестиції в людський капітал, але це можливо в тому випадку, якщо взяти за пріоритет розвиток освіти, фундаментальні та прикладні науково-дослідні організації, створити банк даних з інновацій, та інформаційно-консультаційну систему, яка обслуговуватиме виробників в сільському господарстві;

2. Інвестиції в розвиток біологічних ресурсів, беручи за основу розробки та освоєння нововведень, які допомагають збільшувати родючість ґрунтів, підвищувати врожайність сільськогосподарських культур і продуктивність сільськогосподарських тварин;

3. Інвестиції в розробку технологій, що забезпечить вдосконалення техніко-технологічний потенціал сільського господарства застосовуючи енерго- і ресурсозберігаючу техніку та наукомісткі технології, які дають

можливість значного підвищення продуктивності праці і ефективності діяльності господарств АПК.

Саме технологічна модернізація галузі, що бере за основу використання нової техніки, надає можливості в подоланні багатьох негативних факторів в сільськогосподарському виробництві: низький рівень продуктивності праці, майже в два рази менший за середньосвітові показники продуктивності рослинництва і тваринництва, невисокий рівень використання природно-ландшафтних, матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів.

Існує цілий ряд факторів, які є перешкодою у підвищенні інноваційної активності в сільському господарстві:

1. Наявний науково-технічний та технологічний потенціал сільського господарства не відповідає новим економічним і виробничим вимогам. Зниження виробництва продукції АПК, слабка державна підтримка та висока вартість на нововведення не дозволяють підвищувати розвиток інноваційної діяльності.

2. Нееквівалентний обмін між сільським господарством та іншими галузями економіки, що спричиняє деградацію матеріально-технічної бази агропромислових підприємств. Зростання цін на енергоносії також значно погіршує ситуацію, тому що це позбавляє вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції їх природних переваг.

3. Однією з основних причин є несприятлива інвестиційна ситуація для господарств агропромислового комплексу і низька прибуткова діяльність більшості виробників сільськогосподарської продукції.

На нашу думку, для модернізації сільськогосподарських підприємств, в першу чергу потрібно зробити наступні кроки:

- підвищити інвестиційну привабливість аграрної галузі для приватних інвесторів, у тому числі закордонних;
- підвищити темпи в зростанні технічного переоснащення підприємств сільськогосподарського виробництва;

- розвивати соціальну інфраструктуру в сільській місцевості, що буде сприяти збільшенню кваліфікованих кадрів;
- освоювати нові технологічні на інноваційній основі.
- освоєння нових технологічних процесів на інноваційній основі.

Останнім часом українські науковці-дослідники розробили досить велику кількість інновацій для сільського господарства, реалізація яких в агропромисловому комплексі дозволить підняти галузь на якісно новий рівень. Але, нажаль, реалізація інновацій в сільському господарстві наразі є дуже низькою. Думка дослідників сходиться в одному, що інноваційний розвиток в агропромисловому комплексі неможливо покращити без належних умов: сукупності законодавчих, матеріальних, технічних та інших засобів, які сприяють забезпечення інформаційного, експертного, маркетингового, фінансового, кадрового та іншого обслуговування інноваційної діяльності. Тільки скоординувавши зусилля держави, науки та агропромислових підприємств можливо підвищувати інноваційну активність агропромислового комплексу країни. Це сприятиме не тільки збільшенню ефективності виробництва, але і підвищенню його конкурентоспроможності на міжнародному ринку сільськогосподарської продукції.

ТЕНДЕНЦІ ТА ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Федорук У. В.

аспірантка Подільського державного аграрно-технічного університету
Науковий керівник: д.е.н., професор Волощук К.Б.

Україна сьогодні також належить до країн, які декларують важливість інновацій для вирішення нагальних соціально-економічних проблем. Водночас структурно-технологічні зрушення, що відбулися в роки незалежності, значною мірою мали стихійний характер, а основні механізми зростання продовжують концентруватися в групі галузей, чия конкурен-

тоспроможність в основному залежить від використання екстенсивних факторів виробництва і потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, ґрунтуючись на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що обумовлює низьку конкурентоспроможність та значне відставання країни в соціально-економічному розвитку.

Стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним. Незважаючи на наявність значного наукового потенціалу та досвід створення технологічно складної продукції, країна з року в рік втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг, що у сучасному світі розвиваються найбільш динамічно. Ідея економіки, заснованої на знаннях, рушійною силою котрої є інновації, в українському суспільстві була значною мірою дискредитована через неефективні та непослідовні дії влади й анонсування заходів, які так і не було втілено в життя.

В Україні постійно проводилися реорганізації органів державної влади, які відповідали за реалізацію науково-технічної та інноваційної політики, існував значний розрив між саме інноваційною та іншими видами політики, зокрема агропромислової, форми і методи якої в останнє десятиріччя оновилися, а їхнє використання в поточній діяльності урядів та бізнесу європейських країн суттєво інтенсифікувалося.

Стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним, про що свідчать дані впровадження інновацій на промислових підприємствах наведені у табл.1. Як видно із даних табл.1, в Україні у 2019 р частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації в загальній кількості промислових підприємств складала 13,8%. Результати проведеного аналізу свідчать про те, що у порівнянні з 2010 р. спостерігаємо зростання кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації на 2,3%, майже у три рази зросла кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів. Поряд з позитивними кількісними змінами слід зауважити про зниження результативності упроваджених інновацій у звітному році, а саме у 2,6 рази відбулось зменшення видів інноваційної

продукції та на 2,5% скоротилась частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції, %.

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах

Роки	Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації в загальній кількості, %	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, одиниць	З них нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів	Кількість упроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), одиниць	З них нових видів машин, обладнання	Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції, %
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016	16,6	3489	748	4139	1305	... ⁴
2017	14,3	1831	611	2387	751	0,7
2018	15,6	2002	926	3843	920	0,8
2019	13,8	2318	857	2148	760	1,3
Відхилення 2019 від 2010р., +/-	2,3	275	378	-260	97	-2,5

Середній показник по ЄС, вже не кажучи про країни, які є інноваційними лідерами, становить 44%. Розвинені країни світу активно використовують інновації у конкурентній боротьбі на світових ринках. Україні належить подолати значне відставання за рівнем інноваційної активності підприємств порівняно з розвиненими країнами світу і країнами ЄС шляхом формування взаємоузгодженої агропромислової, технологічної та інноваційної політики з урахування потреб розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків.

Доведено доцільність орієнтації на внутрішні ресурси розвитку, на внутрішній ринок при направленні коштів іноземних інвесторів в реальний сектор економіки. Такий шлях обумовлює необхідність істотних перетворень в інституційному середовищі ведення бізнесу в Україні, формування сприятливого інноваційного клімату, активізації досліджень і розробок, здійснення прориву у сфері використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. [Брюховецька, Н.Ю., Булеєв, І.П.](#) Ресурси і механізми інвестиційно-інноваційного розвитку промислових підприємств України. Вісник економічної науки України. 2019. № 1 (36). С. 11-25.
2. Впровадження інновацій на промислових підприємствах: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. К., 2015. 336 с.

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Чукіна К.Ю., студентка
Трусова Н.В., д.е.н., професор,
*Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Д. Моторного*
e.chukina2001@gmail.com

Перехід на інноваційну модель розвитку аграрного сектора економіки безпосередньо залежить від інвестицій – їх обсягів, структури та напрямів застосування. В умовах економічної глобалізації інвестиції виступають у ролі фундаменту для забезпечення високої конкурентоспроможності українських агротоваровиробників, важливої передумови успішної інтеграції України в світовий економічний простір, досягнення високого життєвого рівня

сільського населення та продовольчої безпеки держави. Завдяки інвестиціям створюються можливості для модернізації агропродовольчого комплексу, впровадження інновацій, підвищення якісних і кількісних показників виробничо-соціальної та екологічної діяльності на загальнодержавному і регіональному рівнях та конкретних суб'єктів господарювання.

Стан та динаміка розвитку інвестиційного середовища аграрного сектора країни визначається сукупністю чинників, до числа базових з яких слід віднести: існуючі умови функціонування досліджуваного об'єкта та його ресурсне забезпечення, наявні та перспективні джерела формування галузевих інвестиційних ресурсів, набута соціально-економічна результативність здійснюваної інвестиційної політики держави щодо сільського господарства. При цьому макроекономічне та мікроекономічне середовище, в якому відбувається виробничо-господарська діяльність господарюючих суб'єктів аграрного сектора, належить до найбільш суттєвих факторів впливу на інвестиційне забезпечення аграрного сектора. [2]

Система інвестиційного забезпечення аграрного сектору формується під впливом взаємопов'язаних чинників: нормативно-правової, організаційно-економічної, науково-інноваційної, інформаційної, кадрової, техніко-технологічної, маркетингової та фінансової, удосконалення яких сприятиме розширенню можливостей його конкурентно спроможного розвитку.

Нормативно-правове забезпечення процесу інвестування розкривається через застосування системи правових норм. В Україні правове регулювання інвестиційної діяльності відбувається через законодавчі акти, прийняті Верховною Радою України, укази Президента, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України. До сфер регулювання, які визначають передумови реалізації інвестиційного процесу, відноситься: податкова система; політика у сфері амортизації, кредитування та ціноутворення; субсидіювання; надання дотацій, державні позики та ін.

Організаційно-економічна складова визначається шляхом взаємодії структурних підрозділів та систем підприємства, що задіяні в процесі розробки та реалізації інвестиційного проекту, виконують підготовчу та управлінську діяльність при прийнятті та реалізації рішень щодо об'єкта інвестування. Організаційно-економічне забезпечення передбачає зростання інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання через використання дієвих механізмів організації та управління залученням інвестиційних ресурсів.

Науково-інноваційна складова направлена на впровадження наукових розробок у практичну діяльність підприємства, створення та застосування інновацій, зростання рівня конкурентоспроможності підприємства за рахунок більш якісних та досконалих товарів, послуг чи засобів або механізмів їх продукування.

Інформаційна система забезпечує цілеспрямоване та неперервне надходження даних для прийняття стратегічних і тактичних рішень; здійснення аналітичних та планових розрахунків; всебічної оцінки ринкового середовища, потенційних інвесторів, конкурентів, покупців та постачальників.

Кадрова компонента зосереджена на підвищенні ефективності формування та використання трудового потенціалу підприємства при прийнятті інвестиційних рішень та реалізації інвестиційних проектів. Основними її складовими є підготовка, навчання, перепідготовка, підвищення кваліфікації працівників, раціоналізація робочого часу та залучення світового досвіду розвитку персоналу

В основі системи техніко-технологічного забезпечення лежить спосіб виготовлення продукції чи надання послуг. Вона побудована на залученні та використанні найбільш активних виробничих складових, що взаємодіють із використанням технічних засобів та ґрунтуються на певній технології виробництва. Так, інформаційне, діагностичне, транспортне та передавальне

обладнання використовується в єдиному організованому просторі з метою залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Маркетингову складову слід розглядати як систему, що поєднує ринкові дослідження із вивченням потреб споживачів продукції та формуванням власної збутової політики. Така система будується з метою ефективного просування продукції та активізації продажу, для чого застосовуються заходи з реклами, розробляється та реалізується маркетингова стратегія, створюється мережа зі збуту продукції та ін. [1]

Отже, інвестиційне забезпечення як сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, чинників і заходів, які забезпечують інноваційні зміни, є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування та розвитку аграрного сектору, оскільки це сприяє не лише нарощуванню обсягів виробництва, а й зростанню результативності господарських процесів і зміцненню продовольчої безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Погріщук О. Б. Інвестиційне кредитування в системі інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору / О. Б. Погріщук // Агросвіт. – 2017. – № 21. – С. 35–40
2. Безп'ята І.В. Б 40 Інвестиційне забезпечення аграрного сектору економіки : монографія / І.В. Безп'ята. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 337 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Щудро В.В., аспірант
науковий керівник: д.е.н., проф. Гончаренко О.В.

Одним з найбільш дієвих шляхів покращення стану підприємств є впровадження комплексу чітких взаємопов'язаних заходів формування їх інвестиційної привабливості. Під інвестиційною привабливістю підприємства

розуміється доцільність вкладання в нього вільних коштів. Інвестиційна привабливість підприємства – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, який може оцінюватися значеннями відповідних показників [1; 2].

Вона аналізується зовнішніми суб'єктами з метою вибору найкращого варіанта вкладання вільних коштів. Але й кожен господарюючий суб'єкт повинен виявити свої можливості для залучення зовнішніх інвестицій. Тому оцінка інвестиційної привабливості аналізується у зовнішньому та внутрішньому фінансовому аналізі. Для аналізу використовується певна система показників, яка відображає структуру активів підприємства, джерел їх формування, ліквідність і фінансову стійкість, доходність і оборотність капіталу.

У сучасній практиці господарювання застосовується багатоаспектний підхід до аналізу й оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Загальний економічний та фінансовий стан досліджуваного підприємства у визначенні його інвестиційної привабливості має відобразитися рядом показників. Загальна характеристика досліджуваного підприємства здійснюється за такими її складовими: характеристика виробничої та технічної бази підприємства; номенклатура продукції; виробнича потужність та можливість нарощування обсягів виробництва; місце підприємства в галузі, на ринку; рівень монопольності підприємства; схеми управління; чисельність персоналу, його структура, заробітна плата; статутний фонд; власники підприємства; номінал і ринкова ціна акцій, розподіл пакета акцій; структура витрат на виробництво, у тому числі за основними видами продукції, їх рентабельність; обсяг прибутку та його використання за звітний період.

Основними методами визначення інвестиційної привабливості підприємства є інтегральна її оцінка. Сутність даної методики полягає у проведенні аналізу за такими етапами, як оцінка фінансового стану об'єкта

інвестування; визначення вагомості групових та одиничних показників на основі експертних оцінок; визначення частки розмаху варіаційної множини; визначення ранжованого значення за кожним показником; розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості.

Дана методика має свої недоліки, зокрема у тому, що не враховує міжгалузеву специфіку діяльності підприємств. Фінансовий аналіз оцінки інвестиційної привабливості підприємства за даною методикою є досить громіздким, оскільки передбачає розрахунок багатьох показників за напрямками господарської діяльності підприємства. Також розрізняють такі методи як внутрішня норма рентабельності, метод періоду повернення вкладання інвестицій, балансова норма рентабельності, індекс прибутковості, метод чистої сьогоденної вартості. На заході досить розповсюдженим є метод рейтингової оцінки. Майже всі методи передбачають розрахунок коефіцієнта ліквідності, коефіцієнта використання ресурсів, коефіцієнта частки позикових засобів, коефіцієнта прибутковості.

Одним із основних показників при аналізі інвестиційної привабливості є прибуток, який є основним джерелом формування фінансових ресурсів та накопичення капіталу, укріплення фінансових та ринкових позицій суб'єкта господарювання, захисним механізмом від можливості банкрутства. Даний показник відіграє велику роль при проведенні аналізу діяльності підприємства, зокрема аналізу інвестиційної привабливості. Інвестори намагаються працювати на вітчизняному ринку переважно в тих галузях, де сконцентровано найменше ризиків та гарантовані прибутки. Аналіз руху фінансових ресурсів в основній, інвестиційній та фінансовій діяльності традиційно поєднується з рухом грошових коштів. При цьому поділ грошових коштів на власні та залучені не розмежовується. В аналізі руху фінансових ресурсів не включається поділ активів на власні та залучені, отримані від основної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Особливості кризового стану економіки суттєво впливають на розуміння сутності та пріоритетність чинників рівня інвестиційної

привабливості підприємств, остаточний рівень якої формується в умовах загального інвестиційного клімату і визначається рівнем інвестиційної привабливості. Рівень інвестиційної привабливості саме сільського господарства в Україні є надзвичайно низьким унаслідок неефективності цієї галузі та незадовільного інвестиційного середовища, що загалом і визначає низький рівень інвестиційної привабливості підприємств. Зі зміною економічних умов на ринку змінюється трактування та застосування економічних показників, тому виникає необхідність в удосконаленні методики визначення показників аналізу діяльності підприємства. Вважаємо за необхідне при аналізі інвестиційної привабливості підприємств проводити аналіз не лише за методикою інтегральної оцінки, але й корегувати основні показники відповідно до сфери діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 444 с.
2. Гончаренко О.В. Інституціональні аспекти реалізації інноваційних пріоритетів розвитку агропромислового виробництва. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. № 4 (16). С.47-52.

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗ У ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Під поняттям передумов кризи в економічній літературі розуміють безпосередньо явища або процеси, які передують виникненню та обумовлюють появу кризових ситуацій на підприємствах. До таких передумов на підприємствах сільського господарства можна віднести:

- диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і продукцію галузі промислового виробництва (техніку, мінеральні добрива, засоби захисту рослин тощо);
- обмеженість обігових коштів для розвитку виробництва;
- зниження купівельної спроможності населення;
- вплив несприятливих агрокліматичних умов на урожайність і валові збори;
- низька фондозабезпеченість підприємств;
- невідповідність якості виробленої продукції міжнародним вимогам та стандартам;
- низький рівень кредитної підтримки;
- скорочення державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та інші.

Зазначені передумови за тих чи інших обставин – зміни економічної та ринкової кон'юнктури, рівня інфляції, загострення конкуренції, зниження потенціалу підприємств щодо розвитку тощо – здатні перетворюватися у фактори кризи, спричинюючи або зменшуючи імовірність її виникнення. В

цьому плані, фактори кризи являють собою рушійну силу будь-якого процесу або явища, яка визначає характерні ознаки (умови), що спричиняють виникнення кризи на підприємстві.

Фактори кризових явищ виникають як у внутрішньому середовищі підприємств (зміни у ресурсній базі, виробництві та збуті), так і у їх зовнішньому середовищі – безпосередньому та опосередкованому, посилюючи їх або відвертаючи, для запобігання виникнення кризи.

Тенденції, що відбуваються у ресурсному потенціалі сільськогосподарських підприємств України можуть обумовлювати їх вразливість щодо кризових явищ. Основним ресурсом виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств є земля, у володінні якою і у її використанні у сучасних умовах відбуваються радикальні зміни.

Важливим фактором розвитку сільськогосподарських підприємств є їх матеріально-технічна база. Недостатня фондозабезпеченість сільськогосподарських підприємств та застаріла техніка обумовлюють технологічну відсталість, яка також може стати потенційною причиною виникнення кризових явищ. Така тенденція погіршує умови виробничої діяльності підприємств. Енергозабезпеченість виробничих процесів у сільськогосподарських підприємствах понизилась, що погіршує стан енергоозброєності праці.

Основним фінансовим результатом діяльності сільськогосподарських товаровиробників є прибуток. Для його отримання дохід від реалізації виробленої продукції має перевищувати витрати. Не зважаючи на те, що чистий дохід сільськогосподарських товаровиробників від реалізації продукції зріс, слід зазначити, що показники ефективності діяльності за період дослідження мали тенденцію до зменшення, що є відбитком макроекономічної та фінансової криз, а також локальних кризових ситуацій у діяльності підприємств. Відбулося також різке зниження державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Поряд з оцінкою передумов і факторів кризових явищ, що існують у зовнішньому середовищі діяльності підприємств, актуальну інформацію щодо їх проявів та імовірності можна отримати у ході проведення аналізу внутрішнього середовища суб'єктів господарювання. На думку керівників сільськогосподарських підприємств найвідчутнішу загрозу у виникненні кризи із зовнішніх факторів в останні роки мали коливання валютного курсу в країні. Цей фактор обумовлений нестабільністю політичної та економічної ситуації в Україні і знаходить своє відображення як на згортанні експорту, так і на вартості закупівель та на можливостях погашення заборгованості підприємствами. З цим безпосередньо пов'язані наступні два фактори, які справляють суттєвий вплив на господарську діяльність об'єктів – це низький рівень платоспроможності населення та підтримки з боку держави.

З поміж внутрішніх факторів, на діяльність сільськогосподарських підприємств впливає висока вартість виробничих ресурсів. Цей фактор має безпосередній вплив на здійснювану виробничу діяльність, оскільки для виробництва продукції необхідні матеріали та їх виробничі запаси.

До факторів можливого ускладнення кризових явищ у сільськогосподарських підприємствах слід також додати такі: зміни у податковій політиці, несприятлива кредитна політика, зниження доходів населення і зростання цін, загострення конкуренції, низький рівень підготовленості менеджменту підприємств до діяльності з попередження і подолання кризових явищ.

Таким чином, вплив зазначених факторів на діяльність сільськогосподарських підприємств, що мають як зовнішній та внутрішній характер, є надзвичайно важливим елементом у підвищенні ефективності здійснюваної діяльності суб'єктами господарювання та проведення ними антикризового управління. Їх моніторинг та аналіз має формувати інформаційну базу для управлінських рішень з метою попередження кризи на сільськогосподарських підприємствах та її подолання.

РИЗИКИ В ЛОГІСТИЧНІЙ СИСТЕМІ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Вініченко І.І., д.е.н., проф.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сьогодні відносини між господарськими суб'єктами формуються в умовах жорсткої конкуренції і нестійкості ринкового середовища. Для того, щоб досягти успіху в підприємницькій діяльності, вже недостатньо використовувати лише маркетингові підходи, потрібно застосовувати сучасні високоефективні логістичні способи і методи управління потоковими процесами [1]. В умовах зміни динамічного середовища логістична діяльність та діяльність підприємства в цілому завжди пов'язані з ризиком. Ризик – це економічна категорія, яка відображає особливості сприйняття зацікавленими суб'єктами економічних відносин об'єктивно існуючої невизначеності та конфліктності, які притаманні процесам цілепокладання, управління, прийняття рішень, оцінювання, що обтяжені можливими загрозами та невикористаними можливостями.

Виникнення ризикових ситуацій з ускладненням логістичного процесу неминуче привертає пильну увагу до проблем управління логістичними ризиками. Практика показує, що компанії, які використовують логістику досягли переваги перед конкурентами і значно збільшили прибуток за рахунок зниження витрат [2]. Як свідчить практика, на даний час більшістю молокопереробних підприємств не застосовуються методи управління логістичними ризиками. Перш за все, це зумовлено відсутністю єдиного погляду на визначення логістичних ризиків, недостатністю використання в економічній й управлінській практиці, а також складністю їх ідентифікації та оцінювання. Молокопереробні підприємства стикаються з величезною кількістю негативних чинників, які впливають на кінцевий результат їхньої діяльності – обсяг прибутку: нестабільність поставки, несвоєчасні та неповні платежі споживачів, складнощі із залученням кредитних ресурсів тощо. Тому

актуальними є питання виявлення, ідентифікації й оцінки ризиків логістичної діяльності з метою зниження ймовірності втрат від їх настання. Ризик повинен стати невід'ємним елементом соціально-економічних відносин та органічною частиною стратегії й тактики соціально-економічної політики молокопереробних підприємств.

Під логістичним ризиком розуміють небезпеку виникнення затримки в роботі ланцюга постачання, зрив постачання або порушення в роботі однієї або декількох ланок ланцюга. Логістичний ризик молокопереробного підприємства – це економічна категорія, яка відображає особливості формування та управління бізнес-процесами як окремого підприємства, так і всіх суб'єктів (учасників) логістичного ланцюга в умовах невизначеності та відсутності повної інформації на момент прийняття рішень щодо планування, управління, координації, контролю діяльності підприємства.

Об'єктом логістичного ризику молокопереробного підприємства є логістична система мікроекономічного рівня як сукупність різних логістичних елементів, оцінити ефективність та умови функціонування яких у майбутньому за наявної неповної інформації з необхідною точністю складно. Суб'єктом логістичного ризику молокопереробного підприємства є незалежні підприємства (фізичні особи, юридичні підприємства) та ті підприємства, що задіяні в управлінні логістичним ланцюгом, тощо.

Джерела логістичного ризику підприємства – це чинники (процеси, явища), які зумовлюють виникнення невизначеності та конфліктності, відсутність повної (вичерпної) інформації на момент прийняття рішень у логістичній системі. Зазначені чинники негативно впливають насамперед на характеристики логістичних потоків, що може зумовити виникнення низки проблем у роботі функціональних блоків логістичної системи (закупівлі та управління товарними запасами, транспортування, складування, інформаційна логістика та управління логістичною діяльністю, збутова логістика, виробнича логістика, обслуговування споживачів). Дані чинники спричиняють виникнення відповідних ризиків, які необхідно враховувати

менеджменту молокопереробного підприємства у прийнятті управлінських рішень щодо ефективного функціонування логістичної системи. Як наслідок, в осіб, що приймають такі рішення, виникає потреба у знаннях щодо аналізу, оцінювання та моделювання таких ризиків [3].

Управління логістичними ризиками молокопереробного підприємства включає такі основні етапи: ідентифікація (виявлення) ризику; оцінка ризику; вибір методу і заходів (інструментів) управління ризиком; запобігання та контролювання ризику; фінансування ризику; оцінювання результатів діяльності підприємства. Рішення про конкретні дії для захисту і зменшення ризику можуть бути деталізовані тільки при глибокому вивченні й аналізі ситуацій ризику, які матимуть місце в тій чи іншій ланці ланцюга. Із цією метою доцільно ідентифікувати і навести класифікацію всіх логістичних ризиків, які можуть виникнути в логістичному ланцюгу. Під класифікацією ризиків у логістичному ланцюзі необхідно розуміти їх розподіл на окремі класи за певними ознаками класифікації. Науково обґрунтована класифікація ризиків дозволяє визначити місце кожного ризику в загальній системі та створити можливість для ефективного застосування відповідних методів і засобів управління ризиками, оскільки кожному виду ризику відповідає свій спосіб управління.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І., Городко М.В. Логістичний підхід в управлінні сільськогосподарськими підприємствами / І.І. Вініченко, М.В. Городко // Інвестиції: практика та досвід. – №24. – 2016. – С. 11-16.
2. Гаджинський А.М. Логистика: учебник для высших и средних специальных заведений / Гаджинський А.М. – [6-изд., перераб. и доп.]. – М.: Издательско-торговая корпорация „Дашков и К⁰”, 2003. – 408 с.
3. Гуменюк М.М. Основні фактори економічної ефективності сільськогосподарських підприємств регіону / М.М. Гуменюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua>

УПРАВЛІННЯ АНТИКРИЗОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОЦЕС

Комська М.М., аспірантка
науковий керівник: д.е.н., проф. Вінченко І.І.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Період систематизації управління як економічного процесу, становлення і розвиток його основних наукових шкіл характеризувався формуванням підходів щодо розгляду його суті і змісту управління. На сьогоднішній день найчастіше виділяють чотири основних підходи: функціональний, системний, ситуаційний та процесний. Деякі автори додають ще цільовий підхід [1; 2]. Саме ці підходи, на нашу думку, формують початок розвитку управління антикризовою стійкістю підприємств як економічним процесом.

Вагомішою складовою у вивченні управління антикризовою стійкістю підприємства як економічним процесом є, на нашу думку, *системний підхід*. У концепції системного підходу підприємство розглядається як відкрита система, що містить сукупність взаємопов'язаних елементів, зорієнтованих на економічну стійкість в умовах зовнішнього середовища, що постійно змінюється. Розгляд підприємства як системи дає можливість розглядати його з позиції відвертості, синергії і ентропії. Отже, на нашу погляд, застосування системного підходу передбачає: розгляд усіх елементів системи у взаємозв'язку; визначення цілей і критеріїв функціонування механізму економічної стійкості; підпорядкування встановлених критеріїв загальній меті. Використання системного підходу при побудові і функціонуванні механізму економічної стійкості забезпечує цілеспрямовану і високоефективну взаємодію всіх його елементів.

Помітний вклад у теорію менеджменту вніс *ситуаційний підхід*, який орієнтує менеджерів на використання можливостей прямого прикладання науки до конкретних ситуацій і умов, на основі вивчення змінних ситуацій і

того, як вони впливають на економічний процес. Цей підхід передбачає використання конкретних прийомів та методів вирішення завдань і досягнення цілей підприємства. Ситуаційне управління антикризовою стійкістю як економічним процесом передбачає прийняття управлінських рішень не відповідно до встановлених планів роботи, а в міру виявлення потенційних проблем. Крім того, ситуаційний підхід потребує децентралізації у використанні управлінських функцій. Це забезпечує необхідну адаптивність і гнучкість організаційної структури, швидку реакцію на умови, які постійно змінюються, максимальне використання творчої активності працівників тощо.

У ринковій економіці зростає роль *функціонального підходу* у контексті дослідження управління антикризовою стійкістю як економічним процесом, що розглядається як безперервна серія взаємопов'язаних управлінських функцій, які становлять основу для розподілу управлінської праці, організації процесів управління, формування організаційних структур і в кінцевому підсумку – створення функціональних видів менеджменту.

Цільовий підхід як науково обґрунтована структуризація цілей підприємства ставить перед функціональними системами конкретні цілі і завдання, не обмежуючи при цьому самостійності цих систем, можливої кооперації різних ланок підприємства, забезпечуючи гнучкість, динамічність структури управління підприємства, і, зокрема, забезпечення його економічної стійкості. Таким чином, цільовий підхід до забезпечення економічної стійкості підприємств створює передумови для узгодження формальних і неформальних відносин між різними функціональними ланками підприємства.

Процесний підхід передбачає розгляд підприємства як об'єкта управління у вигляді процесу залежно від тієї конкретної проблеми, яка у теперішній момент вирішується. Процесний підхід дає можливість менеджеру структурувати усі здійснювані у межах підприємства професійні дії в їх логічній послідовності, пов'язуючи вхід з виходом системи. Таким

чином, управлінський процес починається з моменту контактів з постачальниками ресурсів, що надходять на підприємство, і закінчується моментом передачі результатів своєї діяльності споживачеві. При цьому розглядаються не окремі елементи підприємства чи функціональні ділянки, а окремі і відносно ізольовані процеси або процесні блоки.

На наш погляд, системний підхід має перевагу над ситуаційним. Він використовує всі існуючі в управлінні підходи, хоча необхідно підкреслити, що ситуаційний підхід до формування механізму економічної стійкості підприємств передбачає оцінку і облік домінуючого впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища при прийнятті менеджерами управлінських рішень. Якщо процесний і ситуаційний підходи у менеджменті доцільніше застосовувати у стабільній обстановці та у процесі планомірної діяльності менеджера, то ситуаційний підхід частіше використовують саме у нестандартних і непередбачуваних ситуаціях, що притаманні сучасним умовам господарювання економічно стійких підприємств.

Таким чином, усі ці підходи щодо визначення змісту економічно стійкого функціонування підприємства вирішували на кожному етапі свого розвитку проблеми інструментарію вимірювання продуктивності управлінської праці, проблеми розвитку системного уявлення управління в статичності і динамічності, соціально-психологічні проблеми управління, проблеми організаційної поведінки, розвитку культури, ситуаційності управління. Саме за їхньою допомогою зміст управління як економічного процесу нині має тенденцію до постійного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І., Крючкова Ж.В. Ключові чинники впливу на конкурентоспроможність аграрних підприємств. *Економіка і держава*. № 4. 2017. С. 32-37.
2. Масловська Л. Ц., Головач К. С. Формування системи антикризового управління сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 9. С.12-17.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАЛУЗІ БДЖІЛЬНИЦТВА

Лисенко А.П. студентка групи МТ-1-17,
науковий керівник к.е.н, доцентка Павленко О.С.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бджільництво – перспективна галузь українського аграрного сектору, який сьогодні орієнтований не лише на збільшення обсягів виробництва, а також на вирощування високоякісної екологічно чистої сільськогосподарської продукції.

Експорт українського меду за останні роки б'є всі рекорди. На зовнішньому ринку український мед має високу якість продукції при відносно низькій ціні. За даними «ІНТЕРФАКС-УКРАЇНА» як повідомив співзасновник пасіки «Медовий бджоляр» Валерій Курейко, підводячи підсумки 2019 року Україна експортувала 55,6 тисяч тон меду, що загалом склало понад 100 тисяч доларів доходу, а це майже на 13% перевищило показники 2018 року. До недавнього часу Україна входила до трійки найбільших експортерів меду в світі, після Аргентини та Китаю. Головними споживачами українського меду є країни Європейського Союзу такі як Бельгія, Німеччина, Польща. В 2020 року українські експортери використали можливості 19 тарифних квот, серед яких була і квота на мед, яку, до речі, у цьому ж році Європейський Союз збільшив до 6 тисяч тон.

Не дивлячись на значні переваги, галузь бджільництва стикається з низкою проблем. Однією з найголовніших проблем в галузі є погіршення загального стану екологічного середовища та порушення технологічних вимог щодо обробітку сільськогосподарських рослин, що призводить до поширення хвороб та масового вимирання бджолиних сімей. В Україні виробники намагаються вирішувати цю проблему різними способами. Наприклад, на території національного Карпатського парку «Синевир», яка вважається однією з найчистіших в Україні з особливими кліматичними

умовами для різних видів медоносних рослин, підтримують розведення у долині унікального виду медоносних бджіл - карпатські.

Для збереження породи пасічники цього регіону об'єдналися та спільними зусиллями виборюють юридичну заборону на ввіз інших порід на територію парку. Таким чином, з'явилась ідея, яка згодом переросла в проект, що реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» (2014 - 2020 рр.).

Також розробляється проект під назвою «Колочавські медові стежки», що охоплює пасіки у селі Колочаво. Маршрут планується оформити трьома мовами: українською, польською та англійською. Така карта буде розміщена на веб-сайті. Даний проект має сприяти збереженню бджільницьких традицій та природної спадщини Карпат.

Позитивним досвідом є міжнародна співпраця, що показує глибину та важливість даної проблематики. Українські пасічники разом з польськими інженерами активно розвивають галузь. У 2019 році вони розробили систему «Розумний вулик» або «Пасіка майбутнього», яка базується на тому, що кожен вулик обладнаний спеціальними пристроями, які слідкують за всіма змінами в житті бджіл і передають інформацію на смартфон пасічника. Діджиталізація в дії. Окрім України, це ноу-хау вже декілька років успішно функціонує в Польщі та Канаді. До речі, цей проект у 2019 році пройшов відбір на European Bee Award. Дана технологія сприяє створенню в країні нового ринку запилення. Прибуток від якого оцінюється від 2 до 4 млрд доларів щорічно.

Для вирішення спільної мети розвитку бджільництва та підтримання стабільного стану навколишнього середовища нашої планети в 2021 році кордонів не існує.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мазурова І.В., студентка
Трусова Н.В., д.е.н., професор
*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*
mazurovaira2001@gmail.com

У сучасному світі управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектора економіки виступає однією з найбільш важливих і багатогранних проблем господарювання. Це відбувається через те, що кругообіг фінансових ресурсів відрізняється своєю певною специфікою: сезонність, значна тривалість виробничого циклу, підвищена потреба в кредитних ресурсах, широке використання оренди землі, недосконалість механізму розширеного відтворення як власних, так і орендованих основних засобів.

Управління фінансовими ресурсами – це складна система принципів, прийомів, методів та інструментів впливу на процеси формування і використання цих ресурсів. Стимулювання розвитку ринкових відносин і прискорені темпи аграрної реформи викликали недорозвиненість системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств [1, с. 52].

Розробці нових механізмів ефективного функціонування аграрних підприємств має передувати розробка політики розвитку аграрного сектору на перспективу та встановлення методологічних засад, на яких має забезпечуватися приведення в дію цієї політики через систему економічного механізму. Механізми фінансового забезпечення аграрних підприємств для кожного періоду розвитку економіки країни матимуть свої особливості, а тому не можуть бути незмінними. Адже вони залежать від кон'юнктури

ринків, від можливостей бюджетного фінансування конкретних програм, від державних пріоритетів підтримки тощо [2, с. 8].

Підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів державних сільськогосподарських виробників буде сприяти раціональне використання обігових засобів, ефективне управління виробничими запасами, управління основними фондами та не-матеріальними активами, організація та управління фінансовою стійкістю [3, с. 28].

Для ефективного управління фінансовими потоками державні сільськогосподарські підприємства повинні застосовувати відповідну систему, яка має охоплювати такі елементи: облік руху фінансових активів, фінансовий аналіз, проведення планування фінансових потоків, здійснення прогнозування стратегії використання фінансових потоків, прийняття управлінських рішень з метою оптимізації фінансових потоків, контроль за раціональністю використання фінансів суб'єктів господарювання. Для формування дієвої системи управління фінансовими потоками виникає необхідність детального планування, розроблення і дотримання цілісної системи управління цими потоками [3, с. 29].

Для підвищення фінансового потенціалу державних аграрних компаній шляхом поліпшення їх фінансування необхідно вирішити такі основні завдання: розширити асортимент грошових коштів фірми; підвищити дохідну частину бюджету компанії; оптимізувати витрати суб'єкта господарювання [3, с. 29].

Механізм фінансового планування діяльності суб'єктів господарювання повинен бути побудований на таких принципах : фінансового співвідношення термінів, платоспроможності, рентабельності капіталовкладень, збалансованості ризиків, пристосування до потреб ринку, максимальної рентабельності. При дотриманні вище наведених принципів фінансове планування на фірмі дає можливість найповніше відображати та найефективніше забезпечувати проведення усіх форм фінансових відносин; здійснювати координування зусиль усіх підрозділів компанії для

забезпечення її ефективного розвитку; перетворити стратегічні цілі розвитку компанії у систему конкретних планових завдань; сформувавши потрібну документальну базу внутрішнього контролю фінансової діяльності суб'єкта господарювання; сформувавши потрібну інформаційну базу для суб'єктів фінансових відносин, котрі забезпечують зовнішнє фінансування фірми [3, с. 27].

Діяльність аграрних підприємств пов'язана з підвищеними ризиками – загальноекономічними, політичними й природними. З огляду на це, в окремі періоди вона стає низькорентабельною, у підприємств не вистачає фінансових ресурсів для розширеного й навіть простого відтворення. Необхідні фінансово-економічні механізми управління цими підприємствами, які б дали змогу в найкоротший строк поліпшити ситуацію в галузі [2, с. 14].

Отже, саме в умовах нестабільного ринкового середовища зростає роль ефективності управління фінансами підприємств через застосування дієвих фінансових механізмів розвитку підприємств аграрного сектору. Саме від чітко сформованої фінансової політики залежить ефективність фінансових механізмів забезпечення розвитку аграрного підприємства.

Список використаних джерел

1. Ципліцька О.О., Сисан О.М. Управління фінансовими ресурсами на прикладі ПРАТ «Агропартнер». Наукові праці. Економіка. Випуск 290. Том 302. 2017 р. С. 52-61
2. Худолій Л.М., Шевченко Н.Ю. Механізм фінансового забезпечення аграрних підприємств України на середньострокову перспективу. 2015 р. С. 8-14
3. Галайко А.М. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами як передумова ефективної діяльності державних сільськогосподарських підприємств. Соціальна економіка, випуск 57. 2019 р. С. 25-31

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Масляєва О.О., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Для вирішення питання підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідна комплексна концепція управління конкурентоспроможністю підприємства, що володіє можливостями формування, коригування цілей і стратегій розвитку підприємства відповідно до досягнутого рівня конкурентоспроможності; методами управління конкурентоспроможністю; організаційно-економічним механізмом підтримки управління конкурентоспроможністю, основу якого складають складові, що відображають необхідні організаційні, економічні й техніко-технологічні заходи в їх взаємозалежності, реалізація яких сприяє результативному здійсненню управлінських рішень в даній сфері діяльності. Складові механізму, знаходячись у взаємозв'язку один з одним і утворюючи тим самим певну цілісність, об'єднані єдиним принципом кожен з них забезпечує вирішення проблеми підвищення конкурентних переваг і адаптаційних властивостей підприємства і зміцнення його позицій на зовнішньому і внутрішньому ринках. Отже, найголовнішими організаційно-економічними методами управління конкурентоспроможністю підприємства є:

- активізація інвестиційної і інноваційної діяльності, технічне переоснащення підприємства;
- розробка заходів, спрямованих на ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів;
- поліпшення системи управління персоналом та мотивацією праці;
- впровадження систем управління якістю та їх сертифікація;
- комплексний підхід до диверсифікації і планування виробництва;

- поліпшення інформаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю підприємства;
- досягнення єдності усіх ланок і процесів управління в зовнішній та внутрішній політиці підприємства.

Успіх механізму управління конкурентоспроможністю підприємства залежить від його початкового стану, його функціональної і структурної організації. Організаційно-економічний механізм повинен мати такі повноваження, які дозволяли б йому ефективно впливати на організацію всіх матеріально-фінансових потоків усередині підприємства та на оцінку доцільності їх використання з позиції конкурентоспроможності. Організаційно-економічний механізм включає вибір конкурентних стратегій розвитку, реформування системи управління персоналом і трудовою мотивацією, підвищення якості й конкурентоспроможності продукції і підприємства, впровадження систем управління якістю і їх сертифікація, системний підхід до диверсифікації і планування виробництва, досягнення єдності дій всіх ланок і процесів управління в зовнішній і внутрішній політиці підприємства, вдосконалення інформаційного забезпечення управління конкурентоспроможністю, вдосконалення фінансового і податкового менеджменту, розробка заходів, направлених на ефективне використання виробничих і фінансових ресурсів, технічне і технологічне переозброєння та модернізація підприємства, впровадження прогресивних технологічних процесів.

Список використаних джерел

1. Галушак В.В. Організаційно_економічний механізм підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських виробничих структур // Економічний простір. — 2009. — №23/1. — С. 170—176.
2. Должанський І.З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.

ВПЛИВ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Пінчук З.В., к.с.-г.н.

Новомосковський коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Розвиток сучасного виробництва на мікрорівні досягається не лише великими інвестиціями, які впливають на оновлення матеріально-технічної бази виробництва і сприяють його технічній модернізації, але й постійним поліпшенням наявного виробничого потенціалу підприємств в будь-якій галузі національної економіки. Так, процеси, які відбуваються в розвитку виробництва різноманітних товарів мають свої особливості і відображають правові, ресурсні, технологічні, фінансові умови його здійснення [1]. Повільність змін в: нарощенні масштабів інноваційної діяльності (технології виробництва, засобах праці); земельній реформі; формах організації та управлінні виробництвом, привабливості суб'єктів підприємництва для внутрішніх і зовнішніх інвесторів відбуваються на фоні організаційно-правових змін в національній економіці [2].

Стосовно поліпшення виробничого потенціалу, то це не передбачає протиставлення якості створюваних товарів та послуг та зниження витрат на виробництво, що часто зустрічається в розрахунках фінансових служб підприємства. При цьому задача полягає в тому, що показники ефективності виробництва і водночас ефективності управління повинні одночасно поліпшуватися.

Виділяють різні типи виробництва. Так, досліджуючи управління виробництвом великих партій товару слід враховувати, що воно характеризується чіткими функціями менеджерів і ієрархією управління. Водночас така організація виробництва позбавлена гнучкості і оперативності реагування на зміни попиту за рахунок стабільних (консервативних) технологій. Її застосування доречно в умовах стабільного попиту, що можливе при виробництві товарів з нееластичним попитом чи за умов

відсутності чітко простежуваної конкуренції.

Досліджуємі організаційні структури можна охарактеризувати меншим рівнем визначеності, водночас позитивним надбанням є те, що враховуючи особливості організації вони спроможні до вирішення різноманітної кількості технічних, виробничих, технологічних і організаційних питань. Отримати дану позитивну перевагу дозволяє наявність координаційного механізму, який врегульовує діяльність між підрозділами, цехами, що впливає на підвищення ефективності виробничої і іншої діяльності цих підприємств.

Стосовно підприємств, виробництво продукції яких є поодиначне, однак при цьому складне, то вони характеризуються низьким рівнем визначеності в плануванні діяльності, однак при цьому постійно удосконалюють технології і мають більш гнучкий механізм організаційної структури управління.

Потреба в зміні і удосконаленні технології впливає на структуру витрат підприємства. Його ефективність за даного типу виробництва залежить від злагодженої, чіткої координації діяльності менеджерів всіх рівнів і структурних підрозділів.

Водночас, слід враховувати, що скорочувати витрати слід на економії енергії, зниження витрат на усунення дефектів, скорочення запасів незавершеного виробництва. Все це вплине водночас на підвищення результативності виробництва. До елементів управління якістю і ефективністю діяльності підприємства є скорочення частки витрат, які пов'язані низькою якістю продукції.

Список використаних джерел

1. Вініченко І.І. Ключові чинники впливу на конкурентоспроможність аграрних підприємств / І.І. Вініченко, Ж.В. Крючкова // Економіка і держава. - 2017. - № 4 – С. 32-37.

2. Сітковська А.О. Особливості формування конкурентоспроможності підприємства/ А.О. Сітковська, В.В. Гусак// Ефективна економіка. 2019, №12

Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Покотілов В.Д., студент гр. ЕК-1-20
Науковий керівник: Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В аграрній галузі присутня маса ризиків з боку екології, економічних, ринкових змін, недостатньої інформованості персоналу, директора або посередників та інших ризиків. Мінімізувати ці ризики допоможе, як і в кожному підприємстві раціональне використання ресурсів, оцінка впливу екологічних ризиків на продуктивність виробництва та їх усунення і звичайно ж розширення асортименту наявних видів продукції або виробництво нових.

Щоб уникнути появи кризових ситуацій на аграрному підприємстві і максимально приблизити вірогідність досягнення цілей підприємства до можливого рівня, необхідно визначатись з майбутнім використанням наявних ресурсів, їх залученням, оцінкою невикористаних ресурсів. Також, оскільки, дані завдання виконуються з розрахунком на майбутнє, то необхідно визначитись з можливими рівнями ризику.

Існує проблема наявності фінансового планування на аграрних підприємствах через зміни в більшості сфер життя суспільства, що, в свою чергу певною мірою впливає на ринок та брак коштів для залучення необхідних фахівців. Але з цим плануванням у підприємства буде змога оцінити доходи і планові витрати за допомогою зіставлення цих двох показників, тобто прибуток, можливість залучення грошових коштів в банках або інших фінансово-кредитних установах, можливих інвестицій та раціональне використання прибутку.

В наш час відбувається інноваційний розвиток економіки. Зміни які відбуваються на підприємствах або в галузі відповідно повинні мати інноваційний характер, який дасть змогу збільшити ефективність різних

процесів, підвищення ефективності видів діяльності і рівня прибутковості. Для цього необхідно визначитись з необхідністю впровадження даних інновацій, зі сферами їх впровадження оцінити можливість росту і розвитку даних інновацій, розробити способи вдосконалення управління.

При управлінні аграрним підприємством виникає проблема, яка пов'язана з визначенням витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції які мають забезпечувати безвідмовну і продуктивну роботу і фінансову стійкість підприємства. Дану проблему може допомогти вирішити накопичення якомога більшої кількості інформації яка допоможе вибрати схеми управління розвитком аграрного підприємства і найрізноманітніших розрахунків, завдяки яким підприємство буде продуктивно працювати.

Щоб ухвалювати не тільки короткострокові рішення, а й планувати на відносно великий проміжок часу в майбутньому. Це є завданням, а для деяких аграрних підприємств і проблемою стратегічного управління. Оскільки швидкість змін у ринковому секторі надто велика, щоб виробники товарів встигали до них адаптуватися і впровадити певні зміни, які б лише позитивно вплинули на продуктивність, є необхідність розгляду і впровадження конкурентних стратегій, завдання яких полягає у довгостроковому плануванні з приводу визначення цілей і способів адаптації до змін. Адже від конкурентоспроможності залежить розвиток кожного з підприємств або окремої галузі, бо конкуренція є стимулом для розвитку і перемоги над конкурентами.

На даний момент щоб аграрна галузь могла нормально реалізувати процес стратегічного планування і відповідати вимогам ведення аграрного бізнесу в Україні, необхідна не тільки можливість підприємства виважено приймати рішення в зв'язку з поставленими завданнями, а й підтримка аграрного сектору з боку держави. Але ця підтримка має стати не тільки фінансовою, а й інформаційною.

ВПЛИВ РИЗИКІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сітковська А.О., *к.е.н., доцент*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

При оцінці конкурентоспроможності аграрних підприємств, з метою усунення розриву між вибраною стратегією і оперативним управлінням, особливу увагу необхідно приділити оцінці реакції підприємства на події, які відбуваються у внутрішньому і зовнішньому середовищі. Дати оцінку реакції підприємства стосовно впливу різноманітних подій, можливо на підставі аналізу ризиків, які проведемо за наступними етапами, що мають довготерміновий, постійний характер у силу їх рухливості та змін у часі конкурентної позиції аграрного підприємства:

I етап - виявлення ймовірних подій та ділянок втрат;

II етап - визначення суми втрат (ціна ризику) на ділянках втрат;

III етап - оцінка економічних можливостей підприємства щодо запобігання і покриття втрат;

IV етап - вибір моделі поведінки (стратегії).

Особливу увагу слід приділити першому етапу, так як невиявлені на ньому ризики в подальшому не будуть проаналізовані і тим самим це збільшує вірогідність непередбачуваних втрат. Під час проведення першого етапу аграрні підприємства під час оцінки можливості зниження конкурентоспроможності – важливо визначити момент втрат, тобто необхідно не тільки визначити подію, яка спричинить втрати, але й визначити ціну (розмір) ризику, тобто ймовірного обсягу можливих втрат за даною конкретною подією. Допоки ціна невідома, визначити розмір економічних ризиків неможливо і втрати від них від них можуть скоротити активи (ресурси) підприємства та знизити його конкурентоспроможність. Проводячи аналіз ситуацій, які можуть спричинити ризики, можна отримати інформацію про взаємозв'язки та взаємовплив потенційних ризиків. Кожний окремий

ризик може викликати додаткові втрати. В цьому випадку виникає ділянка економічних ризиків. Визначення ціни можливих втрат повинно проводитися в межах кожної ділянки втрат з наступним визначенням їх загальної ціни. Встановлення можливих втрат, які не є критичними для аграрного підприємства є рівнем оперативних задач управління. Для ефективного управління необхідно пов'язувати стратегічні цілі підприємства з оперативними цілями.

Важливо відзначити, що з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства, формування довгострокових стратегічних планів в поєднанні з оперативним плануванням, виступає в якості універсального інструменту управління і планування діяльністю аграрного підприємства. Визначивши стратегію розвитку і реалізуючи її підприємства повинні оцінити успішність своїх зусиль, тим більш, що процес розробки стратегії циклічний. В цей момент виникає проблема оцінки певної зміни, тобто чи вона позитивна чи негативна, так як ймовірність виникнення ризиків зростає. Враховуючи можливі реакції на ризики аграрне підприємство зможе конкретизувати ситуацію і відстежувати зміни, паралельно коригувати стратегію чи сукупність стратегічних цілей, визначити заходи, ресурси, терміни, які необхідні для реалізації встановлених цілей.

СЕКЦІЯ 4

МОДЕЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ РЕКЛАМНИХ СТРАТЕГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Абрамович І. А., к.е.н., доцент кафедри маркетингу
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкових відносин, посиленої конкуренції і боротьби за

лідуюче місце на ринку, підприємства змушені по-новому організувати свою діяльність. Підприємства постійно стикаються з проблемами, які обумовлені доцільністю задоволення потреб покупців в товарах, які їх цікавлять. Проблема стратегічного успіху, створення і утримання конкурентних переваг є однією з найактуальніших. Вирішенню подібних проблем сприяє маркетинг, виступаючи в якості основи підвищення ефективності та результативності діяльності підприємств, невід'ємною частиною яких виступає рекламна стратегія. Рекламна стратегія існує у формі бачення керівництвом компанії процесу здійснення рекламної діяльності на найближчу перспективу. В даному випадку рекламна стратегія, як інтелектуальний продукт, дає відповіді на принципові питання рекламної діяльності компанії – про її цілі, способи їх досягнення, доступних ресурсах, ситуації на ринках і наявних і потенційних споживачів продукції компанії. [3, с. 56].

У більш компактному вигляді рекламна стратегія визначається як широкомасштабна і довгострокова програма, спрямована на досягнення найважливіших рекламних цілей. Стратегія допомагає домогтися поставлених цілей і робить продукт максимально привабливим для потенційних споживачів. Це означає, що формулювання рекламної стратегії є центральним (і вихідним) моментом всієї рекламної діяльності. Тому що саме рекламна стратегія лягає в основу рекламної політики, як керівництво по практичній рекламній діяльності компанії. У свою чергу рекламна політика повинна відповідати на наступні питання: як позиціонувати продукт на ринку; які переваги або особливі властивості продукту представлені; якою має бути цільова аудиторія продукту; які найбільш дієві канали комунікації слід вибрати [2].

Найбільш складним в рекламній стратегії є – знайти базову концепцію, що спонукає до покупки, що виділяє продукт з ряду конкуруючих. Іноді базову концепцію називають «рекламною ідеєю». Творче рішення рекламної ідеї є основою рекламної стратегії. Хоча деякі дослідники ототожнюють

рекламну стратегію з рекламною ідеєю, але це далеко не так. Рекламна стратегія відповідає на питання про те, як побудувати рекламну компанію, щоб вирішити маркетингові задачі. Тоді як рекламна ідея визначає виражальні засоби і технології, які дозволяють передати рекламні послання з урахуванням особливостей різних категорій потенційних споживачів продукту. Рекламна ідея в першу чергу орієнтується на тип сприйняття споживачем рекламного повідомлення і на рекламну здатність продукту або його торгової марки. Опис рекламної стратегії повинен починатися з короткого визначення аудиторії, на яку спрямована рекламна кампанія, пріоритети в роботі з нею, а також вказувати конкретні плановані рівні охоплення, частотності і безперервності. Повинно бути пояснено характер рекламного повідомлення. Необхідно уявити розбивку по різних рекламним засобам, що плануються до використання за період рекламної кампанії, бюджет на кожен з них, витрати на виробництво і необхідні матеріали. На закінчення необхідно вказати планований обсяг і тривалість рекламного оголошення разом з технічними можливостями і міркуваннями часу, а також бюджетні обмеження. В умовах постійно мінливого економічного і соціального середовища сучасна реклама змушена шукати способи впливу на споживача. Велике значення в руслі маркетингових заходів має розробка такої рекламної стратегії, яка допомагає мобілізувати всі ресурси компанії для створення реклами та проведення рекламної кампанії, здатних ефективно впливати на споживчу аудиторію. Таким чином, рівень якості та адаптивні здібності підприємства щодо задоволення попиту покупців визначають вибір компанією рекламної стратегії позиціонування. Також на вибір рекламної стратегії підприємства можна впливати за допомогою інструментів маркетингових досліджень. З них слід виділити SWOT-аналіз і аналіз на основі матриці БКГ. Результати досліджень допоможуть фірмі визначити необхідну маркетингову стратегію, яка буде повністю відображати можливості і потреби підприємства, а також враховувати мінливі ринкові умови і конкуренцію [1, с. 78].

Список використаних джерел

1. Балабанова Л. В. Маркетинг підприємства: навчальний посібник / Л. В. Балабанова, В. В. Холод, І. В. Балабанова. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 612 с.
2. Войнаренко С. М. Рекламна стратегія в системі формування маркетингової політики підприємства. Економіка: реалії часу. 2015. № 6 (22). С. 175–179.
3. Діброва Т. Г. Рекламний менеджмент: теорія і практика [Текст] : підруч. для студентів, які навчаються за спец. "Маркетинг" / Т. Г. Діброва, С. О. Солнцев, К. В. Бажеріна ; НТУ України "Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського". - Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Політехніка, 2018. – 298

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бержанір А. Л., к. соц. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

bal8@ukr.net

Успішне функціонування аграрного бізнесу в умовах сучасного рівня розвитку ринкової економіки обумовлює необхідність побудови системи ефективних відносин з усіма суб'єктами бізнес-процесів на основі принципів взаємодії та взаємозв'язку. Здатність менеджменту підприємства побудувати результативний діалог зі стейкхолдерами визначається не тільки економічним, але й соціальним ефектом її діяльності. За таких макроекономічних умов значущим соціальним інститутом стає корпоративна соціальна відповідальність, яка повинна бути важливою складовою стратегії розвитку аграрних підприємств.

Український вчений-економіст П. М. Макаренко вказує, що соціальна відповідальність аграрних підприємств являє собою процес реалізації добровільно прийнятих зобов'язань із задоволення соціальних потреб як

працівників господарства, так і його партнерів та інших учасників суспільства загалом. Цей процес ризниться високим ступенем інтеграції у діяльність підприємства і складається із деяких послідовних дій у певному часовому інтервалі. Результат від реалізації процесу СВ буде невіддільним від основних господарських процесів – від виробництва до реалізації сільськогосподарської продукції [1].

Науковці стверджують, що соціальна спрямованість аграрного бізнесу матиме системний характер за умови імплементації стратегії СВБ як складової корпоративної стратегії розвитку підприємств аграрного сектору. Правильно обраний стратегічний напрям забезпечення соціальної спрямованості бізнесу сприятиме послідовному і ефективному вирішенню пріоритетних проблем сільської громади. Цей курс є визначальним і матиме важливе значення в процесі реалізації збалансованої зовнішньої політики аграрних підприємств, вибору ефективних стратегічних рішень для забезпечення відродження і розвитку сільської громади [2, с. 80].

Стратегічні підходи до впровадження соціальної відповідальності передбачають, що організація обов'язково враховує інтереси як власного персоналу, так і частини суспільства (зокрема, місцевої громади, де розташоване підприємство). Таким чином аграрне підприємство бере на себе відповідальність і додаткові (поза межами встановлених державою вимог) зобов'язання щодо сприяння соціальному розвитку, підвищенню рівня та якості життя громадян.

На сьогодні пріоритетними напрямками соціальної активності аграрних підприємств є: підготовка та розвиток персоналу; інвестиційні заходи з охорони здоров'я та ресурсозберігаючих технологій; сплата податків та інших платежів, що спрямовуються державою на реалізацію соціальних цілей. Для більшості з них основними стимулами щодо впровадження соціальної відповідальності є пільгове оподаткування, можливості державно-приватного партнерства. Для аграрних підприємств, незважаючи на

додаткові витрати, правильно впроваджена соціальна відповідальність може забезпечити низку конкурентних переваг, серед яких найбільш суттєвими є:

- підвищення інвестиційної привабливості;
- збільшення обсягів продажу та прибутків;
- поліпшення процесів прийняття рішень та управління ризиками;
- оптимізація операційних процесів та зменшення виробничих витрат;
- зростання продуктивності та якості, ефективна база людських ресурсів;
- покращення репутації, більша лояльність покупців;
- поліпшення фінансових та економічних показників діяльності та інші [1].

Практичне застосування принципів корпоративної соціальної відповідальності також допомагає підвищувати рівень лояльності власного персоналу шляхом створення гарних умов праці, забезпечення можливостей кар'єрного зростання, формування сприятливого морально-психологічного клімату тощо.

Досягнення найбільших результатів у створенні суспільного блага з допомогою практик КСВ можливе за умови системного підходу до неї, що передбачає довгострокове планування, оцінку соціального ефекту і безперервну взаємодію з представниками місцевої громади. Більше того, поширення такого підходу в корпоративних практиках можливе тільки з поширенням концепції у всьому бізнес-співтоваристві, з підвищенням інформованості і розуміння підприємцями значущості і вигідності такої діяльності як для суспільства, так і для самої компанії [3].

Отже, в умовах ринку корпоративна соціальна відповідальність є важливим структурним елементом стратегії ефективного і сталого розвитку аграрних підприємств. Дотримання політики соціальної відповідальності під час ефективного управління організацією створює сприятливе ділове середовище і призводить до підвищення рівня конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Макаренко П. М. Соціальна відповідальність аграрних підприємств як чинник їх ефективності та конкурентоспроможності: сутність, складники, проблеми і тенденції здійснення. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2015. Вип. 2 (11). С. 3–8. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/11/1.pdf> (дата звернення: 18.04.2021).
2. Левківська Л. М., Швець Т. В. Соціальна відповідальність у контексті формування стратегічного розвитку сучасного агробізнесу. *Економіка АПК*. 2018. № 7. С. 74–82.
3. Бержанір А. Л., Чирва Г. М. Методологія теоретичних досліджень корпоративної соціальної відповідальності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 122–125. URL: <http://global-national.in.ua/issue-21-2018> (дата звернення: 20.04.2021).

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Клименко А.П., здобувачка вищої освіти,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
(alina.klymenko24@gmail.com)

Аграрна сфера є однією з провідних галузей економіки України. Під впливом політично-економічної ситуації та постійних реформ в країні перед аграрними підприємствами виникла необхідність розробки стратегії підприємства, оскільки виявлення тенденцій розвитку сприятиме реалізації виробничого потенціалу, конкурентоспроможності та економічної стійкості як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках збуту.

Автори стверджують, що стратегія – це комплекс дій, спрямованих на забезпечення стійких позицій на ринку, досягнення довгострокових конкурентних переваг, а також визначення напрямів розвитку шляху із сьогодення у майбутнє [1, с. 10].

Вибір стратегії залежить від різних чинників, найважливішими з яких є: фінансові ресурси підприємства, цілі підприємства, пріоритети керівництва, інноваційна діяльність на підприємстві, оцінка ринку, конкурентоспроможності та досвід реалізації попередніх стратегій, обравши правильну стратегію підприємство передбачає отримання уявлення про майбутнє підприємства, визначаючи подальший розвиток та обумовлення комплексу заходів, що сприяють досягненню цього розвитку [2, с. 165].

Досвід «аграрних наддержав» показує, що забезпечення конкурентоспроможності можливе при переході підприємства до інноваційної стратегії розвитку. Інноваційна стратегія – є одним із засобів досягнення цілей підприємства, який відрізняється новизною для даного підприємства, для ринку, для споживачів.

Інноваційна стратегія повинна бути гнучкою, щоб у разі ринкових змін могла швидко трансформуватися в іншу. Інноваційна стратегія підприємства може бути складовою частиною стратегії підприємства та доповнювати функціональні стратегії або бути визначальною взагалі [3, с. 515]. Доведено, що інноваційна стратегія є стратегією розвитку, орієнтованою на використання інноваційних технологій для підвищення конкурентних переваг, підвищення ринкової активності та вартості підприємства в умовах швидкоплинних змін на ринку та потреб стейкхолдерів.

Дослідження показують, що аграрний сектор вітчизняної економіки поки що розвивається не на основі інноваційної моделі, хоча інноваційні процеси в ньому досить помітні, але вони не є всеосяжними, системними і невідворотними [4, с. 35]. Основними причинами такого кризового стану інноваційного розвитку аграрної сфери економіки є як макроекономічні, так і мікроекономічні чинники. До макроекономічних чинників можна віднести: порушення цінового паритету на сільськогосподарську продукцію, скорочення обсягів кредитування, податковий пресинг, зведення до мінімуму обсягів інвестицій, низький рівень оплати праці. До мікроекономічних можна віднести: неефективне управління фінансовими ресурсами, нераціональний

розподіл накладних витрат, неефективну організацію виробничо-господарської роботи, системи оплати праці та мотивації трудових ресурсів, відсутність чіткої облікової політики на підприємстві.

Розвиток аграрного сектору неможливий без формування належної державної політики в інноваційному напрямку. Однак, питання вирішення проблем та перспектив розвитку аграрної галузі нашої країни залишається відкритим, тому здійснення ефективної інноваційної діяльності можливе через економічні механізми податкової підтримки: зменшення податку на суму приросту витрат на інноваційні цілі; пільгове оподаткування дивідендів, отриманих за акціями фірм, які здійснюють інноваційну діяльність; зниження ставок податку на прибуток з метою спрямування резервних коштів на замовлені державою та спільні науково-дослідні й дослідно-конструкторські розробки; вирахування з прибутку до оподаткування внесків до благодійних фондів, діяльність яких пов'язана з фінансуванням інновацій; зарахування частини податку з прибутку інноваційної організації на спеціальні рахунки з подальшим використанням на інноваційні цілі [5].

Також, здійснення ефективної інноваційної діяльності можливе через впровадження практичних курсів, у вищих навчальних закладах, з агрономії, де кожна лекція буде супроводжуватись проведенням дослідів та демонстрацією об'єктів про які йде мова. В свою чергу, аграрні господарства, можуть долучитися до цього проекту, організувавши його на базі свого підприємства, це матиме попит та у цьому будуть зацікавлені, як і випускники вищих навчальних закладів, так і саме підприємство, наймаючи на роботу кваліфікованих працівників, у яких питання практичного застосування теорії закрите.

Отже, в основі інноваційної стратегії підприємства має бути створення та розвиток інноваційного потенціалу реалізація якого забезпечуватиме стійкі конкурентні переваги суб'єкта господарювання, які ґрунтуються на впровадженні інновацій за рахунок привабливих для аграрного підприємства джерел інвестування. Впровадження запропонованих заходів, при ефективній

інвестиційній політиці сьогодні, забезпечить аграрним підприємствам довгостроковість конкурентних переваг та стабільність прибутків в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Міщенко А.П. Стратегічне управління. – К.: 2003. 261 с.
2. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг. – К.: 2012. 383 с.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційною діяльністю. – К.: 2014. 856 с.
4. Саблук П.Т. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору економіки України та роль науки в її становленні. *Економіка та менеджмент*. 2016. № 9. с. 34-42.
5. Гончаренко О.В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств у контексті формування інформаційної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. №10(136). с. 103-109.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Орлова С.К., студентка гр. ЕК-1-20

Науковий керівник: Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрний сектор економіки України має всі необхідні умови для ефективного розвитку та давні традиції створення високоякісної продукції. Але на сучасному етапі аграрним підприємствам потрібно витримувати конкуренції з постачальниками продукції зарубіжного виробництва на внутрішньому ринку, не говорячи про формування та розвиток експортного потенціалу галузей. Тому, питання забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської та продовольчої продукції внутрішнього виробництва є ключовим при формуванні стратегії розвитку вітчизняної економіки.

Однією з нагальних проблем для України є забезпечення зростання виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств. Цих проблем не можна вирішити без державної підтримки аграрного сектора економіки. Зокрема, у Чехії, Словаччині, Угорщині, Туреччині субвенції та дотації сільськогосподарським товаровиробникам становлять 20-25% вартості валової продукції сільського господарства, у країнах ЄЕС – до 40%. В Україні рівень підтримки зростає, але ще залишається низьким. Важливе значення має стимулювання запровадження інноваційних технологій у аграрному виробництві для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Формування інноваційної моделі розвитку сільськогосподарського виробництва України, має передбачати створення на державному рівні механізму фінансової підтримки впровадження досягнень науково-технічного прогресу, стимулювання інноваційних процесів у сільському господарстві, а також формування сприятливого економічного клімату для новаторської діяльності. Заходи, які сприятимуть забезпеченню конкурентоспроможності аграрного сектора економіки, спрямовані на формування повноцінної маркетингової інфраструктури, а саме: створення єдиної інформаційної системи в АПК для вчасного отримання, обробки і розповсюдження даних про стан аграрного сектора, кон'юнктуру агропродовольчих ринків, маркетингову і зовнішньоекономічну діяльність; створення маркетингових служб при регіональних аграрних біржах або управліннях сільського господарства; відкриття офісів дорадчих служб в районних центрах областей для більш повного задоволення потреб у інформації про новітні технології, ринки аграрної продукції, зміни в законодавстві; розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Вдосконалення існуючого механізму фінансової підтримки аграрного сектора через схему здешевлення кредитів комерційних банків повинно відбуватися через систему заходів: фіксування розміру пільгової ставки

відсотку на певному рівні з можливістю диференціювання в залежності від цілей використання і термінів кредитування; закріплення на законодавчому рівні стовідсоткового фінансування програм розвитку сільського господарства; зменшення диференціації в розрізі регіонів при розподілі кредитних ресурсів. Також необхідно активізувати нові, в тому числі й нетрадиційні, механізми і схеми кредитного забезпечення аграрних підприємств, які б дозволяли отримувати комерційні кредити без прямої участі держави. За розрахунками оптимальне значення ефекту «фінансового важеля» має відповідати рівню оподаткування підприємства і забезпечувати віддачу власним коштом, не нижчу за економічну рентабельність. З метою усунення диктату з боку підприємств-монополістів, що постачають сільському господарству матеріально-технічні ресурси та переробляють сільськогосподарську продукцію, необхідно вживати заходів щодо їх демонополізації, формування розгалуженої мережі суб'єктів підприємницької діяльності для обслуговування сільського господарства на конкурентних засадах, посилювати антимонопольний контроль за формуванням цін на ресурси.

Потрібно відпрацювати механізм формування економічно обґрунтованого співвідношення між закупівельними цінами на різні види аграрної продукції на державному рівні, що сприятиме розвитку виробництва у певних економічних регіонах у відповідності до потреб продовольчого споживання у тій чи іншій продукції. Забезпечення якісних характеристик вітчизняної сільськогосподарської продукції вимагає широкого застосування міжнародних стандартів і вдосконалення системи контролю за якістю аграрної продукції.

ВПЛИВ ЛОКДАУНУ НА ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ

Павленко О.С., к.е.н., доцентка кафедри економіки

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

При розірванні ланцюгів постачання посилюється проблема продовольчої безпеки в багатьох країнах. Глобальні ланцюги постачання

продуктів харчування досить складні за своєю суттю. Порушення можуть бути викликані низкою факторів як з боку пропозиції (виробництво, запаси, міжнародна торгівля), так і зі сторони попиту (моделі споживання, ріст кількості населення, купівельна спроможність). Проте, в умовах глобальної пандемії COVID-19 та багатохвильових локдаунів ми опинились в ситуації коли ці порушення виникають миттєво, інтенсивно і з обох боків одночасно.

На початку пандемії відбувся бум продажів продуктів харчування в основі якого був страх голоду. Але після підльоту, стався значний спад продажів продуктів харчування спричинений декількома факторами: експортними обмеженнями на міжнародних ринках; карантинними обмеженнями на внутрішніх ринках; зниженням купівельної спроможності населення; психологічним тиском і жагою до збереження заощаджень в умовах невизначеності та соціальної кризи. Державна система не встигла швидко переорієнтувати інфраструктуру та підлаштувати логістичні ланцюги під умови надзвичайної ситуації. Як наслідок, багато виробників локальних продуктів харчування стикнулись з проблемою перевиробництва і були вимушені просто утилізувати надлишки продукції.

Характеризуючи світову систему продовольчого забезпечення сьогодні слід відмітити наступні ключові моменти. У багатьох країнах світу немає недостачі у внутрішніх запасах продуктів харчування. Прогнозуються врожаї, що підсилить продовольчу безпеку, особливо в розвинених країнах-виробниках де виробництво досить автоматизоване, що дає змогу мінімізувати соціальні контакти і не порушувати логістичні ланцюги. Проте може виникнути нестача робочої сили на сезонних роботах, і ми потрапимо в ситуацію вимушеного безробіття. Світовий експорт сильно сконцентровано в певних регіонах і, тому, в умовах локдауну світове забезпечення продуктами харчування надто сильно залежить від протекціоністської політики держав. Якщо вони введуть обмеження, це призведе до спекулятивних ігор на продовольчих ринках, що ще більше вплине на бідні країни, які і так зазнають значного збитку за всіма соціальними та економічними сферами в

умовах пандемії COVID-19. За даними FAO – індекс середніх міжнародних цін на основні види продовольства у 2021 році зріс на 30,8 % порівняно з 2020 роком при максимальних цінах (починаючи з 2014 року). В розрізі продукції: індекс цін на олію зріс на 1,8 %, м'ясо та м'ясні продукти – на 1,7 %, молоко та молочні продукти – на 1,2 %, зернові – на 1,2 %. Щодо індексу реальної заробітної плати, то в Україні він знизився на 1,2 %. Ці проблеми мають бути вирішені шляхом підтримки споживачів, а не заборонаю експортування окремих стратегічних видів продукції, яка призводить до цінової кризи і має ланцюгову реакцію по відношенню до товарів субститутів. Тому бажано прикласти максимум зусиль для утримання відкритими міжнародних ринків і не допущення ще більшого посилення глобальної кризи.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Полегенька М.А., к.е.н, старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогодні особливістю національної економіки України є аграрне спрямування її розвитку. Функціонування агропромислових підприємств в ринкових умовах економіки, особливо в умовах подолання наслідків економічної кризи, супроводжуються посиленням конкуренції, складними умовами господарської діяльності, неефективністю існуючих методів управління економічними процесами. Недостатні управлінські знання на рівні управління конкретним підприємством можуть привести до втрати значної частини прибутку, а то і до повної загибелі підприємства.

Основним вектором управління розвитком аграрних підприємств є забезпечення їх конкурентоспроможності та життєздатності загалом. Надійність, стійкість, живучість та вмотивованість до розвитку – основні складові життєздатності, які віддзеркалюють різні аспекти підприємництва.

Тому для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних агропромислових підприємств та досягнення ефективного їх функціонування необхідно застосовувати підходи стратегічного управління [2].

Сутність стратегічного управління в аграрних підприємствах полягає у формуванні уяви про конкурентне середовище підприємства та виробленні гіпотез перспектив його розвитку у цьому середовищі. Формування таких уявлень базується на аналізі й обґрунтуванні так званого формального стратегічного планування, структури управління підприємством та механізмів взаємодії окремих підрозділів, побудованих так, щоб забезпечити розроблення довгострокової стратегії та її реалізацію через поточні виробничо-господарські плани [1].

Головною основою для побудови стратегії є розробка методів посилення конкурентних переваг з метою швидкої адаптації до зовнішнього середовища. В сучасних умовах стратегії агропромислових підприємств повинні базуватися на інвестиційно-інноваційних рішеннях та розроблятися на основі нововведень. Власне інвестиційні рішення є логічним підґрунтям для прийняття стратегічних рішень.

Стратегічне управління має включати стратегічне планування і тактико-оперативне управління реалізацією сформульованої стратегії. При цьому створюються адекватні і гнучкі структури управління. Стратегічне управління не слід розглядати як результат еволюції планування. Швидше, це система, яка викликана глибокими об'єктивними змінами в навколишньому середовищі підприємства і є орієнтованою на майбутній ринок. При цьому вона має вирішувати не тільки виробничі, але й соціально-економічні та екологічні завдання аграрного господарювання [3].

Однак практика впровадження системи стратегічного управління агропромисловими підприємствами України демонструє ряд істотних проблем, серед яких динамічність змін у зовнішньому середовищі, відсутність стратегічного бачення розвитку підприємства, невідповідність кадрів, погане володіння інструментарієм стратегічного управління тощо, що

знижують його ефективність та потребують комплексного дослідження й підходу до його вирішення. Саме процес оцінки реалізації та коригування стратегії ґрунтується на систематичному моніторингу змін навколишнього середовища та відповідності їм внутрішнього потенціалу підприємства, в результаті якого вносять поправки в обрану стратегію і розроблені плани, що виражає концептуальну відмінність між стратегічним управлінням та довгостроковим плануванням.

Отже, слід відзначити, що сутність стратегічного управління в агропромислових підприємствах полягає у здійсненні завдань стосовно стратегічного аналізу, розроблення, реалізації і контролю за реалізацією стратегії; досягненні ринкових переваг; розкритті перспективних напрямів діяльності підприємства; досягненні поставлених цілей з урахуванням при цьому найсуттєвіших зовнішніх та внутрішніх умов; досягненні конкурентних переваг, що в сукупності дає можливість сталого розвитку в довгостроковій перспективі; розробленні та реалізації системи стратегій, яка має охоплювати не тільки виробництво, але й соціальні та екологічні аспекти сільськогосподарської діяльності, а саме вирішення проблем зайнятості та підвищення рівня життя населення, функціонування сільських територій; ресурсозбереження та відтворення довкілля.

Список використаних джерел

1. Кашуба Я. Вибір методів та підходів стратегічного управління розвитком підприємництва. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 16–18
2. Постол А.А. Удосконалення стратегічного управління аграрних підприємств на засадах планування, маркетингу та конкурентних переваг. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 2 (07). С. 135–139
3. Шпикуляк О. Ефективність управління аграрним підприємством. *Економіка АПК*. 2005. № 3. С. 22–25.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Середа О.О., *аспірант*
науковий керівник: д.е.н., проф. Вініченко І.І.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Найважливіший напрямок у вирішенні завдання сталого розвитку сільського господарства – забезпечення простого і розширеного відтворення земельно-ресурсного потенціалу. Тип відтворення природної родючості визначає і еколого-економічний тип розвитку сільського господарства, ступінь його стійкості. Техногенний тип економічного розвитку базується на використанні штучних засобів виробництва, створених без урахування екологічних обмежень. Характерними рисами техногенного типу розвитку є швидке і виснажуюче використання невідновлюваних видів природних ресурсів і надексплуатація відновлюваних ресурсів зі швидкістю, що перевищує можливості їх відтворення і відновлення. При цьому наноситься значний економічний збиток, що є вартісною оцінкою деградації природних ресурсів і забруднення навколишнього середовища в результаті людської діяльності [2].

Просте і розширене відтворення земельно-ресурсного потенціалу характеризують стійкий тип економічного розвитку. Усунення негативних явищ, що виникли в результаті використання землі, повернення ґрунтової родючості до вихідного стану означає просте відтворення родючості. Під простим відтворенням розуміють сукупність природних процесів або систему заходів для підтримки ефективної родючості на рівні, що наближається до потенційного. У землеробстві відтворення родючості здійснюється речовим (надає найсильніший і багатоаспектний вплив) і технологічним (не в стані компенсувати матеріальний) шляхами [3]. Ефект технологічного шляху короткостроковий і заснований на форсуванні використання речових

ресурсів ґрунту. Ґрунтову родючість відносять до важковідновлюваних природних ресурсів.

Всі фактори підвищення економічної родючості можна об'єднати в наступні групи: біологічні, технологічні, технічні, організаційно-економічні, соціально-економічні. Дія зазначених факторів обумовлена і безпосередньо пов'язана з кількістю і якістю живої і уречевленої праці, втіленої в засобах виробництва. Кожна група чинників підвищення економічної родючості включає в себе систему заходів, що забезпечують вдосконалення методів обробітки ґрунту і впливу на рослини і засоби виробництва. Їх здійснення повинно переломлюватися через призму науково-технічного прогресу в землеробстві та інших галузях і відображатися в збільшенні виходу продукції з одиниці площі сільськогосподарських угідь. Рівень економічної родючості в значній мірі визначається культурою землеробства, організацією і територією, ступенем використання трудових ресурсів, матеріальною зацікавленістю працівників у поліпшенні використання землі, їх кваліфікацією, соціально-економічними факторами [2]. Фактори підвищення економічної родючості землі діють не стихійно, а з певною закономірністю. Так, погіршення якості обробітку ґрунту знижує врожайність, застосування більш досконалої системи машин скорочує втрати продукції і т. д. Від раціональності практичного застосування комплексу чинників, що забезпечують підвищення економічної родючості землі, залежить ефективність її використання.

Відтак, реалізація інтенсивного типу розвитку в умовах сьогодення нерозривно пов'язана із забезпеченням його екологічності. Даному процесу сприятиме: розширене відтворення ґрунтової родючості, яке спрямоване на збереження і підвищення вмісту гумусу; пріоритетність у виробництві екологічно чистих видів продукції, контроль мінімального рівня її забрудненості; дотримання прийнятих норм транспортування, зберігання та використання засобів захисту рослин, стимуляторів росту, мінеральних добрив і не допущення забруднення навколишнього природного середовища

та харчових продуктів; дотримання норм екологічної безпеки і забезпечення відтворення води і повітря; переважне застосування природних засобів протидії шкідникам та хворобам сільськогосподарських культур й тварин; дотримання екологічних вимог в розміщенні меліоративних систем.

Список використаних джерел

1.Будзяк В.М. Трансформація земельної власності в сільському господарстві / В.М. Будзяк // Продуктивні сили і регіональна економіка: зб. наук. праць. – Ч. 2. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – С. 168-173.

2.Вініченко І.І. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств/ І.І. Вініченко, Ю.О. Сорока// Інвестиції: практика та досвід. – № 22. – 2015. – С. 23-26.

3.Мельник Л.Ю. Продуктивне використання та відновлення родючості земель аграрних підприємств / Л.Ю. Мельник, Т.В. Вільхова // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2013. – № 2 (32). – С. 186–189.